

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi*

Duygu YILDIZ KARAKOÇ**

Ayşem SEZER ŞANLI***

ÖZ

Yeni toplumsal hareketler, 1970'li yıllardan itibaren sınıf temelli eski hareketlere alternatif bir paradigma olarak ortaya çıkmıştır. Bu hareketler, ağırlıklı olarak orta sınıf aktörlerin katılımıyla şekillenmiş, daha esnek örgütlenmelere ve kültürel taleplere dayalı ve yeni temalardan beslenen mücadeleleri içermektedir. Çevre sorunları, bu hareketlerin en görünür gündemlerinden birini oluşturmaktadır. Cerattepe çevre direnişi, Artvin'in Cerattepe bölgesinde madencilik faaliyetlerine izin verilmesi ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nda yapılan değişikliklerle bu faaliyetlerin yasal olarak kolaylaştırılmasından sonra örgütlenen bir dizi protesto eyleminden oluşmaktadır. Bu süreçte gerçekleştirilen direniş, özellikle 2015-2016 yılları arasında yaklaşık 250 gün süren nöbet eylemleri ile görünürlük kazanmıştır. Bu çalışma temelde, Cerattepe direnişini yeni toplumsal hareketler bağlamında ele almakta; hareketin örgütlenme biçimlerini, aktörlerini, söylem ve eylem repertuarlarını incelemektedir. Araştırmada derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak, direnişin yerel aktörler tarafından nasıl anlamlandırıldığı ve çevreci hareketler literatürüne yeni toplumsal hareketler bağlamında sunduğu katkı analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Toplumsal Hareketler, Madencilik, Cerattepe, Nöbet Eylemi, Yeşil Direniş.

Başvuru / Kabul: 02 Ekim 2025 / 17 Kasım 2025

Atıf: Yıldız Karakoç, D., Sezer Şanlı, A. (2025). Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi, *İmgelem*, 17, 417-450.

Green Resistance: An Analysis of The Cerattepe Struggle in The Context of New Social Movements

ABSTRACT

New social movements have emerged since the 1970s as an alternative paradigm to class-based old movements. These movements are predominantly shaped by the participation of middle-class actors, rely on more flexible organizational structures, and are nourished by cultural demands and new thematic concerns. Environmental issues constitute one of the most prominent agendas of these movements. The Cerattepe environmental resistance consists of a series of protest actions that were organized following the granting of licenses for mining activities in the Cerattepe region of Artvin and the subsequent legal amendments to the Mining Law No. 3213, which facilitated such activities. These resistance gained particular visibility through the vigil demonstrations sustained for nearly

*Bu çalışmanın verileri Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'nun 12.01.2025 tarihli ve 01 sayılı oturumunda alınan "01/07" sayılı karar izniyle elde edilmiştir. / The data for this study were obtained with the permission granted by the decision numbered "01/07", taken at the session numbered 01, dated 12.01.2025, of the Social and Human Sciences Ethics Committee of Erzincan Binali Yıldırım University.

**Doç. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, dyildiz@erzincan.edu.tr, Erzincan/Türkiye. ORCID Numarası: [0000-0001-9396-5917](https://orcid.org/0000-0001-9396-5917), ROR ID: <https://ror.org/02h1e8605>

***Doç. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, asezer@erzincan.edu.tr, Erzincan/Türkiye. ORCID Numarası: [0000-0002-9954-4811](https://orcid.org/0000-0002-9954-4811), ROR ID: <https://ror.org/02h1e8605>

250 days between 2015 and 2016. This study primarily analyzes the Cerattepe resistance within the framework of new social movements, examining the organizational forms, actors, and the discursive and action repertoires of the movement. Employing in-depth interview methodology, the research investigates how local actors interpret the resistance and discusses its contribution to the literature on environmental movements within the context of new social movement theory.

Keywords: New Social Movements, Mining, Cerattepe, Watch Action, Green Resistance.

Received / Accepted: 02 October 2025 / 17 November 2025

Citation: Yıldız Karakoç, D., Sezer Şanlı, A. (2025). Green Resistance: An Analysis of the Cerattepe Struggle in The Context of New Social Movements, *İmgelem*, 17, 417-450.

GİRİŞ

Toplumsal hareketlerin doğası, post-modern süreçlerle birlikte önemli bir dönüşüm yaşamış, bu değişim 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren “yeni toplumsal hareketler” (YTH) paradigması ile açıklanmaya başlanmıştır (Coşkun 2006: 69). Kimlik, yaşam tarzı savunusu, kültür, çevre gibi post-materyalist değerler etrafında örgütlenen ve çoğulcu yapılarıyla ön plana çıkan yeni toplumsal hareketler bu anlamda endüstriyel toplumların sınıf mücadelelerinden farklı bir yapı sergilemektedir. Ayrıca bu hareketler, toplumsal katılımın ekonomik temelli çıkar çatışmasıyla sınırlı olmadığını, bunun ötesinde bireylerin gündelik yaşam pratiklerini, kültürel kimliklerini ve yaşam alanlarının korunmasını içeren çok katmanlı bir mücadele alanı olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla toplumsal seferberlik artık salt ekonomik eşitsizliklere karşı verilen sınıf mücadelesinin ötesine geçerek, bireylerin mekânsal, çevresel ve kültürel varoluşlarını tehdit eden politika ve bunun araçlarına karşı geliştirdikleri kolektif tepkiyle kendini ifade etmektedir (Coşkun 2006: 68-70).

Çevreci hareketler, bu bağlamda, yeni toplumsal hareketlerin en görünür örneklerinden birini oluşturmaktadır. Yeni toplumsal hareketler kapsamında şekillenen çevreci hareketler çevre sorunlarını ekolojik bir mücadelenin ötesine geçirecek, doğa ile insan arasındaki ilişkiyi, mekânsal aidiyeti, yaşam tarzı savunusunu ve katılımcı yurttaşlık taleplerini içeren çok boyutlu bir toplumsal muhalefet biçimine dönüştürmüştür. Türkiye’de son yıllarda artan çevre hareketleri de bu perspektiften ele alınmakta, çevre direnişleri yerel ve küresel ölçekteki iktidar ilişkilerini sermaye-doğa-toplum ekseninde sorgulayan bir mücadele alanı olarak önem kazanmaktadır. Neoliberal politikaların etkisiyle doğrudan yaşam alanları tehdit edilen yerel topluluklar, yalnızca geçim kaynaklarını korumak için değil aynı zamanda kültürel aidiyetlerini, katılım haklarını ve ekonomik özgürlüklerini savunmak için de harekete geçmektedir. Bu süreçte, geleneksel ideolojik kutuplaşmaların dışında konumlanan çevreci hareketler, siyaset üstü olduğu iddiasıyla toplumsal vicdana seslenen biçimde kendini ifade etme eğilimi taşımaktadır. Bununla birlikte, bu hareketler her ne kadar siyaset-üstü bir duruş sergilemeyi amaçlasalar da yaşam alanlarını tehdit eden politik ve ekonomik müdahaleler

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

karşısında kaçınılmaz olarak mevcut iktidar yapılarına yönelik eleştirel bir söylem geliştirmektedirler.

Bu çalışma, söz konusu dönüşümleri anlamlandırmak amacıyla Cerattepe çevre mücadelesi örneği üzerinden çevreci hareketleri yeni toplumsal hareketler kuramı bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Cerattepe direnişinin farklı toplumsal kesimleri ortak bir yaşam alanını savunma amacıyla bir araya getirmesi, iktidar yapılarına karşı alternatif söylemler üretmesi ve merkezi otoriteye karşı yerelde gelişen mikro direniş biçimlerini çoğaltması, bu hareketin yeni toplumsal hareketler kuramı çerçevesinde ele alınmasını anlamlı ve gerekli kılmaktadır. Ancak, bu teorik bağlamda sınıf temelli eski tip toplumsal hareketler ile yeni hareketler arasında süreklilik olduğunu iddia eden tezleri de göz önünde bulunduran çalışma, harekete sınıfsal bir perspektiften de bakmayı amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda çalışma, iki temel bölümde yapılandırılmıştır. İlk bölümde, yeni toplumsal hareketler kuramına ilişkin kısa bir kuramsal çerçeve çizildikten sonra çevreci hareketler yeni toplumsal hareketler kuramı perspektifinde ele alınmaktadır. İkinci bölümde ise Cerattepe özelinde yürütülen saha araştırmasından elde edilen veriler ışığında, Cerattepe çevre direnişinin yeni toplumsal hareketler bağlamındaki konumu analiz edilmektedir. Özellikle “yoksulların çevreciliği”, “zenginlerin çevreciliği” ve “hoşnutsuzların çevreciliği” gibi kavramsal ayrımlar üzerinden Cerattepe mücadelesinin toplumsal tabanı irdelenmekte; aktörlerin sınıfsal konumları, kimlikleri ve politik motivasyonları doğrultusunda çevreci hareketlerin toplumsal karakterine ilişkin bütüncül bir değerlendirme sunulmaktadır.

Yeni Toplumsal Hareketler ve Çevre Sorunsalı

Charles Tilly'nin (2008: 30) tanımı ile “çeşitli çıkar gruplarından oluşan geniş kapsamlı örgütler” olarak toplumsal hareketler, literatürde 19. ve 20. yüzyılın büyük çoğunluğunda sistem karşıtı hareketler olarak algılanmış, bu bağlamda toplumsal hareket mücadeleleri Marksist teoriden yola çıkarak çoğunlukla işçi sınıfı hareketlerini ifade etmiştir (Kökalan Çımrın 2010: 50). İşçi sınıfının öncülüğüne dayanan yaklaşımlar (Arrighi vd. 1995), 1960'lı yıllara gelindiğinde kültür ve kimlik temelli çatışmaları temel alan hareketleri analiz eden yeni toplumsal hareketler paradigması ile karşılaşmıştır (Çayır 1999: 14). 1968'de Avrupa ülkelerinde gelişen öğrenci hareketleri, işgal ve boykotlar, 1990'lara gelindiğinde Berlin Duvarı'nın yıkılması, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılması gibi gelişmeler Marksist teoriye güveni zedelemiş, post-modern çağın çatışma dinamikleri sınıf temelli olmaktan çıkarak kimlik temelli olmaya başlamıştır (Touraine 1999: 38). Bu bağlamda,

kent hakkı mücadeleleri, barış hareketleri, göçmen aktivizmleri, kadın hareketleri, çevre hareketleri, insan hakları hareketi post modern dönemin yeni çatışma noktalarını imleyen yeni hareketlere örnek verilmektedir (Göktuna Yaylacı 2014: 63).

Üretim tarzlarındaki dönüşüm, kapitalizmin aldığı yeni boyutlar ve yeni ekonomik düzenin yarattığı kültürel çatışmalar yeni mücadelelere neden olmaktadır. Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, internet teknolojisi ve sosyal medyanın yarattığı olanaklar da yeni örgütlenme ve katılım biçimlerine olanak sağlamakta, hareketlerin yayılımı kolaylaşmaktadır (Coşkun 2007: 80). Sanayi sonrası toplumdaki bilişim toplumuna geçiş, moderniteden post modern çağa geçiş bağlamında eski toplumsal hareketlerin de yeni toplumsal hareketler paradigmasına kayışı söz konusudur (Göktuna Yaylacı 2014: 66). Sistemi bir bütün olarak alaşağı etmeye yönelik ve ana odağı devlet iktidarı olan eski tip mücadelelerin aksine, yeni hareketler spesifik bir konudan hareketle mevcut sorun hakkında bir kamuoyu oluşturarak yapılacak iyileştirme ya da revizyonlara odaklanırlar (Özen 2015: 17; Akkoyunlu Ertan 1999: 23).

Yeni toplumsal hareketlerin biçimini ve içeriğini önemli ölçüde dönüştüren neoliberalizm çağında devletin toplumsal alandan çekilmesi ve sınıf temelli mücadelelerin etkisini kaybetmesi bir yana, öte yandan sermayenin küresel dolaşımını destekleyen neoliberal ağlar ve kültürel etkileşim kanalları, çevre, kadın veya insan hakları hareketlerinin uluslararası düzeyde güçlü bağlar kurmasını kolaylaştırmıştır. Medya alanındaki kısmî liberalleşme de toplumsal taleplerin görünürlüğünü artırıp bu taleplerin daha geniş kitlelere ulaşmasına aracılık etse de bu görünürlük çoğu zaman neoliberal sistemin kendi meşruiyetini yeniden üreten ve hatta pekiştiren bir işlev taşımıştır (Kıvrak 2015: 416). Dolayısıyla neoliberalizm, toplumsal hareketlere küresel bir ifade alanı açarken, diğer yandan onların dönüştürücü potansiyelini denetim altına almıştır.

Yeni toplumsal hareket kuramcılardan Alain Touraine (1999: 44), bu hareketleri şu şekilde tanımlamaktadır: “Birbiriyle hâkimiyet ilişkileri ve çatışma düzleminde karşı karşıya gelen, aynı kültürel yönelime sahip ve bu kültürün ürettiği aktivitelerin toplumsal kontrolü için mücadele eden aktörlerin hareketidir”. Tanımda da görüldüğü gibi, kültürel taleplerle girişilen mücadelelerin teorisi olan yeni toplumsal hareketler yaklaşımı, siyasetin merkezini gündelik yaşam zeminine indirmektedir. Buna göre, post modern çağda gündelik hayat politikleşmiştir, yeni tip hareketlerin özü ise gündelik yaşam içerisinde verilen yaşam hakkı hareketleridir (Offe 1999: 81). Resmi siyasetin dışında özerk alanlar yaratma iddiasında olan bu hareketler, geliştirdikleri mücadeleler ile sivil toplumda ve demokratik kamuoyunda farkındalık yaratarak

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

demokratik rejimin gelişmesine de katkı sunarlar (Coşkun 2007: 73). Bu bağlamda, eski tip hareketlerin katı örgütsel bağlarından farklı olarak yeni hareketler, esnek inisiyatifler, platformlar gibi ağ tipi yapılanmalar oluştururlar. Dikey örgütlenme yerine hiyerarşinin zayıf olduğu yatay örgütlenmelere giderek esnek yapının içerisine fazla sayıda katılımcının dâhil olmasına neden olurlar. Hareketin liderleri olabilir ancak bu liderler esnek örgütlenmelerde eşitler arası birinci konumunda yer alarak demokratik katılımı sağlamada koordinasyon görevini üstlenirler (Tatar 2013: 13). Yeni hareketler demokratik değerlere odaklanmakta, kimi hareketlerde trans birey olmak bir değer olarak ortaya çıkabilirken, başka bir eylemde bir kent mekânı, bir çevresel/kırsal alan ya da barışı savunmak başlı başına bir değer olarak var olabilmektedir.

Çevreci hareketler, esasen doğanın tahrip edilmesine karşı itirazlar geliştiren, doğayı en temel değer olarak ele alan yerel ölçekli barışçıl mücadeleler olagelmektedir. Dünyada çevreci hareketlerin tarihine bakıldığında, çevre sorunlarının 1970’li yıllardan itibaren uluslararası bir düzlemde tartışılması ve ekolojik yıkıma karşı tepkilerin küresel bir gündem oluşturmasıyla başladığı ifade edilmektedir (Bozkurt ve Bayansar 2016: 285). Bununla birlikte çevrecilik kavramı ve dolayısıyla çevreci hareketler farklı talepler, düşünceler, değerler ya da örgütlenme biçimleri içerdiğinden toplumsal hareketler içerisindeki yerini saptamak zordur. Manuel Castells (2006: 221) bu çeşitliliği ve çoğulluğu bir “kakafoni” olarak adlandırır. Ancak ortaklıklardan ve farklılıklardan yola çıkarak çevreci hareketlerle ilgili bir tipoloji denemesi yapar. Castells’in tipolojisinde yer verdiği ilk grup çevreci hareketler aslında dönemsel olarak da ilk ortaya çıkan çevreci hareketlerdir. Bu erken dönem çevreci hareketlerini “doğa korumacılığı” olarak nitelendirmek yerinde olacaktır, zira bu hareketler öncelikli olarak doğal yaşam alanlarının korunmasını hedeflemiştir. Elit kesim etrafında yoğunlaşan bu hareketleri toplumsal hareketler bağlamında değerlendirmek güçtür.

Çevre hareketleri literatüründe NIMBY (Not in My Backyard / Arka Bahçemde Olmasın) yaklaşımı, yalnızca kendi yaşam alanlarını tehdit eden projelere karşı gelişen, sınırlı katılıma sahip ve politik-ekonomik yapıları dönüştürme amacı taşımayan yerel direnişleri ifade etmektedir (Özen 2018: 185-186). Ancak Castells’in yaklaşımıyla da örtüşen eleştiriler, bu hareketlerin “bencil” ve “dar kapsamlı” olarak nitelendirilmesini sorgulamakta; NIMBY direnişlerini yerel halkın yaşam biçimlerini ve demokratik katılım haklarını savunan yerel demokrasi mücadeleleri olarak değerlendirmektedir (Demircan 2024: 665-666; Castells 2006: 225). Bu bağlamda NIMBY kavramı, “Hiç Kimsenin Arka Bahçesinde İstemiyoruz” (NIABY)

söylemiyle daha kolektif bir anlam kazanmış; yerel direnişlerin küresel çevre sorunlarıyla bağ kurması tartışılmıştır (Cerit Mazlum 2018: 208). Nihayetinde, yeni toplumsal hareketlerin bu tür yerel tepkileri küresel çevresel adalet ve sürdürülebilirlik söylemleriyle ilişkilendirerek daha geniş toplumsal dönüşümlere aracılık edebileceği ileri sürülmektedir (Robinson 1999). Castells'in çevreci hareket tipolojisi içerisinde değerlendirdiği Greenpeace türü oluşumlar, protesto kültürleriyle şekillenen, toplumsal hareketlerle tarihsel bağları bulunan ve bu bağlarını sürdürmeye devam eden yapılar olarak, çevreci toplumsal hareketler kategorisinde yer almaktadır (Cerit Mazlum 2014: 208). Söz konusu hareketlerin temel özellikleri arasında, şiddet içermeyen yöntemlere başvurmaları, doğrudan eyleme yönelmeleri ve medya temelli stratejilerle kamuoyu oluşturmaya çalışmaları yer almaktadır (Castells 2006: 229-230). Bu tür hareketlerin küresel ölçekte görünürlük kazanması ve etki alanlarını genişletmesi, büyük ölçüde dijital iletişim teknolojilerinin sunduğu imkânlarla mümkün olmuştur. Özellikle sosyal medya, toplumsal hareketlerin yalnızca sınırları aşan iletişimini değil, aynı zamanda mobilizasyonunu ve demokratik katılımını da güçlendiren önemli bir araç haline gelmiştir. Çoban'a (2009: 7-8) göre, internetin bu demokratikleştirici potansiyeli, yeni toplumsal hareketler açısından siyasal dönüşüm bağlamında olumlu bir gelişmedir. Ancak her ne kadar bu hareketler orta sınıf ve beyaz yakalı bireylerin dijital alandaki yüksek erişim kapasitesine dayanarak etkili görünse de tüm iletişim mecralarının iktidarın denetiminde olması, bu görünürlüğün sınırlarını ve gerçek etkisini sorgulatmaktadır.

Yeni toplumsal hareketler ve çevreci hareketler, Castells'in tipolojisinde özellikle çevreciliğin toplumsal kurumların dayattığı normlara karşı, doğanın yasalarına dayalı alternatif bir yaşam biçimi ve değer sistemi öneren bir "karşı-kültür" olarak biçimlenmesi noktasında kesişmektedir (Castells 2006: 226). Nitekim çevreci hareketlerin toplumsal bir nitelik kazanması, 68 öğrenci olaylarının ortaya koyduğu alternatif yaşam biçimleri ve eylem tarzlarının çevreciliği doğrudan etkilemesiyle mümkün olmuştur (Çoban 2012: 457) ve bu süreçte barış eylemcileri, kadın ve öğrenci hareketleri ile karşı kültür deneyimi, çevreci mücadeleye yeni stratejiler, kolektif bir enerji ve eylemci kazandırmıştır (Staggenborg 2012'den akt.: Eryılmaz 2018: 51). Dolayısıyla, yeni toplumsal hareketler paradigmasının itici gücünü oluşturan 68 hareketlerini izleyen çevresel kitlesel eylemler ve kurumsal gelişmeler, çevreci hareketlerin bu dönemde ortaya çıkan radikal protesto kültüründen beslendiğini ve ondan önemli ölçüde etkilendiğini göstermektedir. 1970 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde milyonlarca insanın temiz hava ve su hakkı için sokağa çıkması, çevresel taleplerin kitlesel düzeyde görünürlük kazandığı ilk örneklerden biri olarak öne çıkmaktadır.

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

Bunu takiben, 1972 yılında BM'nin İnsan Çevresi Konferansı'nı düzenlemesi, aynı yıl ilk Yeşil Parti'nin kurulması, Greenpeace ve Friends of the Earth gibi çevreci örgütlerin uluslararası ölçekte örgütlenmeye başlaması 68 sonrası dönemde çevreci/ekolojist hareketlerin hem örgütsel hem de siyasal düzlemde dönüşüm geçirdiğine işaret etmektedir (Akyüz 2018: 54).

Çevreci hareketlere ve bu hareketlerin kurumsallaşmış yansıması olan yeşil partilere destek veren kitleler, geleneksel siyasal partilerin ekonomik sınıf çıkarlarına dayalı örgütlenmeleriyle örtüşmeyen 'yeni orta sınıf' mensuplarından oluşmaktadır. Endüstri toplumlarında yaşanan yapısal dönüşümle birlikte ortaya çıkan bu sınıf; yükseköğrenim görmüş, genellikle beyaz yakalı, kamu sektöründe görev yapan ve özellikle eğitim alanında çalışan bireyleri içermektedir (Cerit Mazlum 2018: 199). Ekolojik topluma geçişin temel aktörü olarak görülen yeni orta sınıf, çevreci toplumun kendi çıkarlarıyla uyumlu olduğunu düşünerek bu dönüşümü daha hızlı benimseyebilmektedir (Çoban 2002: 27). Bu tür bir tanımlama Ronald Inglehart'ın post materyalizm teziyle de örtüşmektedir. Bu tez, öncelikle kendi temel maddi ihtiyaçlarını karşılamış olan bireylerin eğitim seviyelerinin arttıkça post-materyal tutumlar geliştirerek çevre duyarlılığı, yaşam kalitesi gibi soyut değerlere yöneldiğini yani kendi hayatlarını doğrudan ilgilendirmeyen konulara ilgi duyabildiklerini açıklamaktadır. Bir bakıma çevre hareketlerinin sosyal tabanı daha çok kendini ekonomik olarak güvenceye almış kişilerden oluşmaktadır (Inglehart 1977).

Ne var ki bu tez daha çok Kuzey ülkelerindeki çevreciliği anlamlandırmak için bir çerçeve sunsa da Türkiye ya da Hindistan gibi Güney ülkelerindeki çevreci hareketleri açıklamakta yetersiz kalır (Gönenç ve Almaz 2018: 160). Bu bağlamda, Martinez-Alier "Yoksulların Çevreciliği" (2002) isimli eserinde çevreci hareketlerin anlamlandırılması için üç farklı çevreci hareket tanımlaması yapmıştır. Her ne kadar doğaya yaklaşımları farklı olsa da doğa korumacılık ve eko-verimlilik literatürde "zenginlerin çevreciliği" olarak adlandırılan bir sınıflandırmaya uygun düşmektedir ve post-materyalizm tezi bu hareketler için geçerli görülebilir. Zenginlerin çevreciliği, maddi gereksinimlerden bağımsız olarak, doğal çevrenin korunması ve ekolojik estetiğin sürdürülmesine yönelen post-materyalist bir çevrecilik biçimi olarak tanımlanabilir (Martinez Alier 2002; Dauvergne 2016, Gönenç ve Almaz 2018; Eryılmaz ve Akman 2016; Özberk 2024). Bununla birlikte, zengin toplumlarda çevreciliğin post-materyal değerlere dayandığı tezi, üçüncü çevreci hareket türü olarak ifade edilen "yoksulların çevreciliği" için geçerli değildir. Çünkü yoksullar çevre için değil, çevre sayesinde hayatta kalmak için mücadele etmektedirler. Bu mücadelenin daha çok yaşam alanlarını ve geçim

kaynaklarını korumaya yönelik mücadeleler olduğuna dikkat çeken Martinez-Alier (2002:5), bu tür çevreciliğin çevresel sürdürülebilirliğe önemli katkı sunduğunu savunmaktadır. Chipko hareketi, Narmada direnişi ya da Ogoni halkının Shell'e karşı vermiş olduğu mücadele, yoksul halkların toprak, su ya da hava gibi yaşam kaynaklarını savunma ve çevresel adaleti sağlamak amacıyla yürüttükleri çevre direnişlerine örnektir.

Türkiye'deki çevreci hareketler tipik olarak yoksulların ya da zenginlerin çevreciliği olarak görülmemektedir. Bu nedenle literatüre “huzursuzların çevreciliği” (Pehlevan ve Şakacı 2018) ya da “hoşnutsuzların çevreciliği” (Gönenç ve Almaz 2018) olarak isimlendirilen başka bir çevreci hareket türü daha eklenmiştir. Türkiye'deki çevreci hareketler toplumsal mücadele alanının ideolojik alana sıkışması nedeniyle 68 olayları sonrasında pek fazla gündeme gelememiş, 1980 darbesinden ardından siyasal atmosferin kısmen yumuşamasıyla kamusal alanda kendine yer bulmaya başlamıştır (Akyüz 2018: 57). Öyle ki 1980 sonrası ortaya çıkan çevreci protestolar ve direnişlerin ön saflarında yer alanlar ile yeşil siyaseti kuranlar kentli ve sol kökenli 68 ve 78 kuşağındakilerdir. Hoşnutsuzların çevreciliği kapsamına alınan ilk kesim de bunlardır. Genellikle sol görüşlü olan bu grup ne geçim kaynaklarını koruma saikiyle ne de salt estetik/post-materyal kaygılarla hareket etmemektedir. 1980 darbesi sonrası siyasal alandan dışlanmaları ve Türkiye'de neoliberal dönüşüm sürecine duydukları tepkiyi çevre duyarlılığı üzerinden yansımaları ortak özellikleri olarak belirtilmiştir. Süreç içerisinde bu hoşnutsuzluk sadece kentli, politik geçmişe sahip kesimlerle sınırlı kalmamış, başlangıçta geçim kaynaklarını korumaya motivasyonu ile hareket eden köylüler de zamanla bu hoşnutsuzluğun farkına varmışlardır (Gönenç ve Almaz 2018: 163-164).

Buradan hareketle, Türkiye'de ortaya çıkan “hoşnutsuzların çevreciliği” klasik anlamda sınıf temelli ya da maddi çıkarılara dayalı örgütlenmeden ziyade çevresel kaygılarla birlikte bireylerin değerler, kültürel kimlikler ve yaşam tarzı savunularının bir yansıması olarak çıkmaktadır. Tam da bu noktada hoşnutsuzların çevreciliği yeni toplumsal hareketlerin özellikleri içindeki merkezi bir liderlik ya da otoriteye dayanmaksızın, ortak bir konuya yönelik duyarlılıklar ekseninde ortaya çıkan ağ tipi ve yatay örgütlenmelerle kendini gösteren bir hareket tipolojisi gösterir.

Türkiye'de çevreci hareketlerin pratik yansımaları da bu kapsamda değerlendirilmelidir. 1990'larda Bergama köylülerinin siyanürle altın çıkarılmasına karşı başlattıkları ve çevre hareketleri açısından öncü ve simgesel eylem niteliği taşıyan Bergama direnişi (Reinart 2003), sadece geçim kaynaklarının korunması çabası değildir. Bu mücadele aynı zamanda yukarıda tanımlanan hoşnutsuzluk halinin kırsal topluma da sirayet ettiğinin bir göstergesi olmuştur.

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

Benzer şekilde, Akkuyu'da kurulması planlanan nükleer santrale karşı yürütülen mücadele veya Artvin Cerattepe'deki madencilik karşıtı direnişler, toplumsal hoşnutsuzluğun çevresel duyarlılık üzerinden yankılandığı, merkezi otoriteye mesafeli ve yatay örgütlenmelerin öne çıktığı mücadele alanları olmuştur. Dolayısıyla Türkiye'deki çevreci hareketlerin gelişimi, hem kentli-sol geçmişe sahip kesimlerin hem de kırsal halkın ortak bir hoşnutsuzluk ekseninde kesiştiği, post-materyalist motivasyonların yanı sıra geçim kaynaklarını koruma amacını da içeren ve çoğulcu nitelikler sergileyen yeni toplumsal hareketler dinamikleri çerçevesinde değerlendirilebilir.

Çalışmada Cerattepe çevreci eylemleri yeni toplumsal hareketlerin çevre özelinde geliştirdiği özgün yaklaşımlarından (örneğin hoşnutsuzların çevreciliği) faydalanırken süreklilik teorilerinin olanak sağladığı bütüncül ve sınıfsal bir analizi de göz ardı etmemektedir. Çünkü her ne kadar çevre sorunsalı, yeni toplumsal hareketler paradigması içerisinde başlı başına bir tema olarak ele alınsa da yeni toplumsal hareketler ile "sınıf" eksenli eski toplumsal hareketler arasında bir kopuş değil süreklilik olduğunu iddia eden toplumsal hareketler perspektifinden hareketle de değerlendirilebilir. D'Anieri, Ernst ve Kier'in (1990), ortak çalışmalarında ifade ettiği üzere, tarihsellik yaklaşımından uzak olarak salt yeni toplumsal hareketler paradigmasından hareketle toplumsal hareketleri değerlendirmek potansiyel riskler barındırmaktadır. "Süreklilik" tezlerine göre, eski görülen hareketler de "yeni"ye dair bir iz, yeni hareketlerde ise "eski" de kaldığı düşünülen bir değer ya da konumlanma var olabilir (D'Anieri vd. 1990). Sidney Tarrow (2011: 28-30), çekişmeli siyaset olarak adlandırdığı sosyal hareketler alanında geliştirdiği "siyasi fırsatların yapısı" teorisinde bir toplumsal hareketin gelişimini değerler üzerinden değil devletin ya da iktidarın harekete yönelik tutumu, elitlerin bölünmüşlüğü, siyasi fırsatların açıklığı üzerinden okur ve protestonun döngüsellğine odaklanır. Benzer şekilde, David Meyer de (2002: 3-7), bir hareket analiz edilirken siyasi fırsatlar, karşılıklı etkiler, süreç, kolektif kimlik ve mobilizasyon yapısı gibi çok katmanlı ve kültürel bir inceleme gerektiğini saptar. Bu katkılar, eski ve yeni hareketler arasında köprü inşa eden, aradaki devamlığı göz önünde bulunduran kültürel ve sınıfsal analizler sunmaktadır. Bu bakımdan, eski toplumsal hareketler paradigması ile yeni toplumsal hareketler arasında bir sürekliliğin izini süren bu yaklaşımlar, yeni hareketlerde de sınıfsal perspektifler üzerinden geliştirilecek yorumlara kapı aralamakta, bütüncül ve tarihsel bir analize olanak sağlamaktadır.

Saha Verilerinin Analizi

Artvin Cerattepe hareketinin yeni toplumsal hareketler açısından ele alınmasını amaçlayan çalışma kapsamında, 21 Haziran 2015 ile 16 Şubat 2016 arasında süren nöbet eylemlerinde aktif yer alan 10 eylemci ile yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, kartopu tekniği ile genişletilmiş, aktif bir katılımcının eylemlere rutin olarak katılan başka eylemcilere de yönlendirmesi ile bu sayıya ulaşılmıştır. Katılımcıların kodları isimlerinin alfabetik sıralanışı temel alınarak oluşturulmuş ancak çalışmanın etik kuralları gereğince, isimler çalışma içerisinde kullanılmamıştır. Görüşmeler, 1 Şubat 2025 – 15 Mart 2025 tarihleri arasında çevrimiçi yöntemler ile (Zoom, Google Meets, Whatsapp) gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin çevrimiçi yöntemlerle gerçekleştirilmesi, çalışmada etkin bir zaman ve bütçe yönetimi oluşturması, buna ek olarak araştırmacılar ve görüşmeciler açısından saha çalışmasının yapılandırılmasını kolaylaştırması nedeniyle tercih edilmiştir.

Çalışmada öncelenen hususlardan biri, incelenen periyotta katılımcıların Artvin ilinde ikamet etmesi olmuştur. Katılımcıların sınıfsal profili incelendiğinde, dokuz kişinin kendini ekonomik olarak orta sınıf/orta direk olarak tanımladığı, bir kişinin ise kendisini dar gelirli olarak adlandırdığı görülmektedir. Bu bakımdan bu bilgi tabloda ayrıca gösterilmemiştir. Mesleki profil açısından ise, katılımcıların yarısının faal çalışan ya da atanamayan öğretmenlerden oluştuğu görülmekte; bu bakımdan örneklem Artvin'in literatürde bilinen şekilde bir memur-öğretmen şehri niteliğini göstermektedir. Görüşmecilerin arasında TMMOB Artvin Mühendisler Odası, Sol Parti Artvin İl Örgütü, Eğitim-Sen Artvin Şubesi, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Artvin Şubesi, CHP Artvin İl Örgütü gibi demokratik kitle örgütlerinde farklı statülerde çalışmakta olanlar da bulunmaktadır. Bu bakımdan örneklem örgütlü bir kitleyi temsil etmekte; bu durum da Artvin halkının siyasi tarih çalışmalarında gösterildiği gibi (İnal 2023) politize, eğitilmiş ve örgütlü bir kitle olduğu tezini desteklemektedir. Altı görüşmeci, direnişin başlangıcından günümüze gelen süreçte eylemlerin örgütlenmesinden sorumlu Yeşil Artvin Derneği'nde Yönetim Kurulu üyesi başta olmak üzere çeşitli pozisyonlarda yer alarak, dernek faaliyetleri kapsamında sahada çalışan kişilerdir. Katılımcıların yaşları ise, 28-69 arasında değişmekte olup, farklı yaş gruplarından kadın ve erkek katılımcıların seçilmesine özen gösterilmiş, bu bakımdan örneklemin evreni temsil etme gücü arttırılmıştır. Aşağıdaki tabloda, saha çalışmasına katılan kişilerin genel profilleri gösterilmektedir.

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

Tablo: 1. Katılımcılara Ait Genel Veriler

Katılımcı Kodları	Cinsiyet	Yaş	Meslek
K1	Kadın	44	Öğretmen
K2	Kadın	35	Jeoloji Mühendisi
K3	Erkek	48	Turist Rehberi
K4	Erkek	69	Emekli Öğretmen
K5	Kadın	53	Öğretmen
K6	Erkek	28	Avukat
K7	Erkek	30	Atanamayan Öğretmen/Müşteri Temsilcisi
K8	Erkek	33	Atanamayan Öğretmen/Esnaf
K9	Erkek	51	Maden Teknikeri/Esnaf
K10	Erkek	35	Harita Mühendisi/Akademisyen

Eylemlerin analizinde bir diğer önemli husus, hareketin eylem repertuarının çevreci eylem biçimleri özelinde aldığı spesifik biçimlerin incelenmesidir. Charles Tilly (1993: 265), eylem repertuarı kavramını müzikteki repertuar kavramından esinlenerek “öğrenilmiş, paylaşılmış ve görece olarak planlanmış tercihlerin dışavurumundan oluşan bir rutinler kümesi” olarak ifade etmektedir. Buna göre, her repertuar içinde özgün eylem biçimleri barındırmaktadır. Başka araçlarla siyaset yapmanın şekli olarak eylem repertuarları her eylemin amacı ölçüsünde değişmektedir. Cerattepe eylemlerinde, esas olarak nöbet eylemleri tercih edilmiş, eylemler sürerken nöbetler içerisinde horon oynamak, türkü söylemek, yemek yapmak, tweet atmak gibi siyasal nosyon kazanmış eylem biçimleri çeşitlendirilerek hareketin amacına ulaşması sağlanmaya çalışılmıştır. Bu bakımdan, saha verilerinin analizi kısmında hareketin literatüre sunduğu kuramsal katkılar süreklilik ve kopuş teorilerinden faydalanılarak analiz edilirken eylem repertuarı da hareketin amaçları ve sonuçları açısından ele alınmaktadır.

Neo-Liberal Politikaların Odağı Olarak Cerattepe'nin Önemi

Artvin ilinde madencilik tarihi 1990'lı yıllara uzanmaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde 1985'te Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün (MTA) araştırmalara başlaması, bölgenin madencilik faaliyetleri açısından elverişliliğini gündeme getirmiştir. 1988 senesinde

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından Kanada menşeli Cominco şirketine işletme ruhsatı verilmiştir (Karakoç ve Söylemez-Karakoç 2023: 276). 1992’de işletmenin faaliyetlerini yürütebilmesi için Cerattepe’nin içinde bulunduğu alan Hatila Vadisi Milli Parkı sınırları dışına çıkarılmıştır. Kısa sürede maden faaliyetlerine başlanacağı duyumu alan yöre halkı örgütlü mücadelenin gerekliliğine ikna olarak 17 Temmuz 1995’te Yeşil Artvin Derneği’ni kurmuştur. Görüşmelerden, bu derneğin kuruluş sürecinde dönemin Artvin valisinin önerisinin etkili olduğu anlaşılmaktadır. Derneğin 1995’ten beri Yönetim Kurulu’nda yer alan K3, kuruluş sürecine ilişkin deneyimini şu şekilde aktarmaktadır: “O dönemki Artvin valisinin şehrin ileri gelenlerini toplayarak ‘bakın bu madenciler geliyor, bunlar Kanadalı, bunlar kartel, bunların karşısında durmak için güçlü bir dernek oluşturun, böyle bireysel hareket etmeyin’ önerisiyle kurulmuş bir dernek bizim derneğimiz”. Derneğin kuruluşu ve yöre halkının bilinçlendirilmesi sürecinde, Cerattepe’de faaliyete geçecek madenin tüm şehir için bir tehdit oluşturacağı fikri işlenmiştir. Cerattepe alanının şehir açısından hayati önemi bulunmaktadır. Hatila Vadisi içerisinde yer alan Cerattepe, dünyanın en önemli endemik bitkilerine ev sahipliği yapmaktadır. Dünyanın en zengin bitki örtüsüne ve hayvan çeşitliliğine sahip olan alan, şehir merkezine sadece 16 km uzaklıktadır (Cansız ve Cansız 2016: 89). Bölgede turist rehberliği yapan K3, Cerattepe’nin önemini şu şekilde vurgular:

“Şimdi kendi vücudumdan örnek vereceğim. Cerattepe benim alnım. Cerattepe'nin üstünde de bir tane kayak merkezi var. En üst noktamız orası. Artvin %70 eğimli bir şehir. Artvin'de hiç düz alan yok. Kafamı Artvin olarak düşündüğünüzde şehir yüzümde yaşıyor. Burada alnımda yapılacak bir tahribatın boyutunu düşünebilir misiniz? Bizim sularımız yukarıdan geliyor. İçme sularımız burada ve %70 eğimden bahsediyorum. Bizim köylerimiz burada, yaşam alanlarımız burada. Beynimizde yapılacak bir tahribatın vücudumuza zarar vermemesi düşünülemez”.

Cerattepe’nin önemini dernekte faal olup yöre halkını bilgilendirme faaliyetlerinde de bulunan K4 ise, şu şekilde aktarır:

“Aşağı yukarı 20-25 bin merkez nüfusu olan bir kentiz. Küçüğüz yani. Ama coğrafyamız gerçekten ilginç. Kent merkezinin kurulu bulunduğu Çoruh Vadisi'ne yakın bir yerde yamaçlarda yukarıya doğru hem eğim var hem orman var hem Artvin'i besleyen bütün su kaynakları var. Şimdi metrelerce yer altından toprağın hareketlilik içerisinde olduğu bu su kaynaklarının bir potansiyel akış içerisinde olduğu ile ilgili tespitler var her yıl için. Sen maden için galeri açacaksın, ateşleme yapacaksın. Yani hem içten afeti tetiklemiş oluyorsunuz hem toprağın dokusunu bozarak ekosistemi alt üst ederek oksidasyonla, heyelanlarla, binbir türlü varyasyonuyla Artvin'i gözden çıkarmış oluyorsunuz. Bu kabul edilebilir bir şey değildi”.

Derneğin kuruluşundan sonra yöre halkını bilgilendirmek için bilim insanlarının katılımıyla paneller, konferanslar düzenlenmiştir. Bu bağlamda, derneğin demokratik usulleri

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

işleten, şeffaf ve tüm şehrin temel unsurlarını karar alma mekanizmalarında değerlendiren bir anlayış benimsediği tüm görüşmelerde vurgulanan bir nokta olmuştur. K8, derneğin kısa sürede halkta bilinçlenme yaratabilmesinin nedenini şu şekilde ifade eder:

“Derneğin şöyle bir pratik tarzı vardı. Gündelik kararlarda ve yapacakları eylem biçimlerinin kararında Artvin’i temsil eden bütün unsurları dernek binasına topluyordu; yani bunun içine sağ partileri de sol partileri de koyabilirim, Artvin’deki taraftar dernekleri, emek-meslek örgütleri, ticaret odası, esnaf-sanatkârlar odası, aracılar kooperatifi, orman kooperatifi... Yeşil Artvin Derneği, farklı farklı kesimlerin bir araya geldiği bir çatı olma özelliğini gösterdiği için yapacağı eylemlerin insanları, kurum temsilcilerini bir araya getirerek onlara aktararak yaptı ve her zaman Artvin’de saygın ve insanları bağlayıcı bir pozisyonu oldu”.

K8’in aktarımlarından da anlaşılacağı üzere, dernek esnek şekilde yapılanmakta olup bir üst danışma ve koordinasyon merkezi gibi işlev görmekte, derneğin bu örgütlenme ve eylem biçimi ise yeni toplumsal hareketler içerisinde değerlendirilen hareketlerin esnek, yatay hiyerarşi içinde gelişen ve ağ biçiminde örgütlenme tarzını örneklemektedir.

Derneğin bilinçlendirme çalışmaları sonucunda, 1997 senesinde şehirde ilk geniş katılımlı miting örgütlenmiştir (Özen 2011: 179). Bu miting düzenlendiğinde çok küçük olan K8, o döneme dair anılarını şu sözleriyle aktarır:

“Kafkasör’de bir Zülfü Livaneli konseri düzenlemişti o senelerde ben 6-7 yaşlarındaydım. Yarım yamalak hatırlıyorum. İnsanların olanca yağmura rağmen madene karşı pankartlar taşıdığını hatırlıyorum. “Artvin yeşildir yeşil kalacak”, “Artvin’in yeşili solmasın”, “Artvin’in üstü altından değerlidir” gibi pankartlar. Esnafın dükkanına “Artvin yeşildir, yeşil kalsın”, “Artvin’de Madencilğe Hayır”, “Siyanürle Ölmek İstemiyoruz” gibi sloganlar asılıydı, maden karşıtı bilinçlenmemiz o yıllarda başladı”.

Bu öncü eylem, bölgede günümüze dek süregelen işgal, nöbet eylemleri ve mitinglerin başlangıcını oluşturmaktadır. Castells’in (2006) yeni toplumsal hareketlerin temel bileşenlerinden saydığı şiddet içermeyen doğrudan eylem repertuarı Cerattepe direnişinin yeni toplumsal hareket paradigması içerisinde değerlendirilen hareketlerin eylem biçimleri ile örtüştüğünü göstermektedir.

Öncü eylemin ardından, 1998’de, 10.000’e yakın imza toplanarak Ankara’ya gidilmiş, proje geçici olarak durdurulmuştur. 2002 yılında Cominco’nun işletim haklarını İnmet Mining’e devretmesi ve projenin yeniden faal olması üzere bu sefer yine 10.000 imzalı yeni bir dilekçe kampanyası yapılmış; 2005 yılında Artvin Barosu süreci hukuki kanallar üzerinden

yürütmeye başlamıştır¹. Cerattepe Maden Projesi'ne karşı ilk dava da bu sene açılmıştır (Aksu ve Korkut 2017: 80). Bölge İdare Mahkemeleri'nin kararları ve süregelen hukuki mücadele sonucunda 2009'a kadar bölgede madencilik yapılamamış, verilen ruhsatlar ve Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)² raporları iptal edilmiştir. 2011 senesinde Maden Kanunu'nda yapılan değişiklik ise bölgede madencilik faaliyetlerinin yeniden yürütülmesinin önünü açmıştır. Cerattepe'deki işletim lisansı ilk olarak Özaltın İnşaat'a verilmiş, daha sonra hakların Cengiz Holding'in sahip olduğu Etibakır'a devredilmesi üzerine şirket faaliyetlerini başlatma kararı almıştır. Yeniden yürütülen dava süreçlerinde ÇED raporları açısından süreç değerlendirilmiş ve 2013 yılında Rize İdare Mahkemesi tarafından verilen nihai karar ile bölgede madencilik faaliyetlerinin önündeki hukuki engeller kaldırılmıştır (Gönenç 2022: 312; Akman 2019: 51-52). Bunun üzerine, 6 Nisan 2013'te Artvin'de yaklaşık 10 bine yakın insanın katılımı ile "Madene Hayır" Mitingi düzenlenmiş, 21 Temmuz 2013'te ise maden sahasında keşfe gelen bilirkişi heyetini karşılamak için 1,5 km uzunluğunda bir insan zinciri oluşturulmuştur (Aksu ve Korkut 2017: 88). 26 Eylül 2014'te ise, "Siyanüre Hayır" Mitingi yapılmış, Cengiz Holding siyanür havuzu açmaktan vazgeçmiştir. 2015 senesinde son verilen ÇED olumlu kararına karşı, Türkiye tarihindeki en geniş katılımlı çevre davası açılmıştır. Derneğin avukat üyelerinden K6, o süreci şöyle aktarmaktadır:

"2014 yılında ÇED olumlu kararının iptal kararı verildi ve Danıştay da bu kararı onadı. Daha temyiz başvurusu onanmamışken 2015 yılının Haziran ayında 2019/7 genelgesi çıkıyor. 2019/7 genelgesine dayanarak şirket bir daha ÇED olumlu kararını alıyor. Bunun üzerine 2015'te tekrar hukuki süreç başladı, Türkiye'nin her bir yanından avukatların açmış olduğu, ülkenin en büyük çevre davası olarak açıldı bu dava. 751 davacı vardı ve 63 avukat destek veriyordu".

Cerattepe mücadelesi, Türkiye'de ve farklı birçok ülkede yürütülen çevre mücadelelerinden de görüleceği gibi, siyasi ve hukuki olmak üzere iki mücadele hattı üzerinden şekillenmektedir. Günümüzde kadar uzanan süreçte, açılan davalar sürdürülmüş, öte yandan aralıklarla düzenlenen doğrudan eylemler ile kamuoyunun dikkatini canlı tutabilmek için siyasi mücadele hukuki mücadeleye eklenmiştir. Somut örnekte görüldüğü gibi, dava sonucu beklenmeden şirketin maden bölgesine çıkması, toplumsal muhalefeti mobilize etmiş, 21

¹ Çalışmanın sınırlılıkları gereğince, hukuki süreç sadece ana hatları ile aktarılmıştır. Daha detaylı bilgi için Ekoloji Almanya'nın Cerattepe Mücadelesine ayrılan üçüncü bölümüne bakılabilir (Aksu ve Korkut 2017).

² Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu, "gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalar bütünüdür" (31907 sayılı Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği).

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

Haziran 2015'te şirketin aldığı "ÇED Olumlu" kararına ve maden sahasında faaliyete geçilmesine karşı 250 küsur gün sürecek nöbet eylemleri başlatılmıştır.

Artvinlilik Üst Kimliği ve Eylemlerin Başlangıcı

Haziran 2015'te başlayan ve polisin şubat ayındaki müdahalesine kadar yaklaşık 250 gün süren³ nöbet eylemi, Artvinlilerin yaptığı ilk nöbet eylemi olmamakla birlikte, en uzunudur. Daha önce 2013'te, 2014'te de üçer beşer kişilik grupların karın üzerinde ateş yakarak nöbet tuttukları bilinirken bu eylemlerin süresi çok daha kısadır. Görüşmelerin tamamında, Cerattepe çevre nöbetinin Türkiye'nin toplumsal muhalefet tarihindeki en uzun nöbet eylemi olduğu ifade edilmiştir. Bir diğer ayırt edici unsur, bu nöbet eyleminin kısa süre içerisinde ulusal hatta uluslararası kamuoyunun gündemine gelebilme başarısıdır. Yeşil Artvin Derneği, Artvin'deki tüm dernek, sendika ve siyasi partilerle görüşerek demokratik bir müzakere süreci sonunda alanda nöbet tutulmaya başlanmasına karar vermiştir. Esnaf ise nöbet sürecinin önemli aktörlerinden biri olmuş, dükkânlara "Cerattepe'ye müdahale olduğu zaman bu dükkân kapatılacaktır" yazısı asılmıştır.

Nöbetler, her nöbette mutlaka dernekten bir kişinin (katılımcıların ifadesi ile çavuş) refakatinde tutulmuş, onlara eşlik ederek dayanışma göstermek isteyen insanlar sırayla nöbete katılım sağlamışlardır. Nöbet alanında kısa süre içerisinde Şekil-1'de gösterildiği üzere bir kulübe inşa edilmiş, bu mekân ortaklaşa bir yaşam alanına dönüşmüştür. Hem nöbet tutanların düzenini sağlamak için hem de oraya gelen insanların anılarını yazmasını sağlamak açısından düzenli olarak bir defter tutulmaktadır.

Şekil: 1. Eylemlerin Sembolü Haline Gelen Kulübe

Kaynak: URL-1

³ Gerek literatürde yer alan mevcut çalışmalarda gerek saha görüşmelerinde nöbet eylemlerinin süresine ilişkin 245, 254, 276 gibi farklı rakamlar yer almaktadır. Bu bakımdan çalışmada yaklaşık 250 gün ifadesi kullanılmıştır.

K1, nöbetlerdeki dayanışma sürecini şu şekilde aktarır:

“O kulübe ayrı bir yaşam alanıydı. Mesela tek başına normalde bir dağlık alan içerisinde kış günü belki iki üç kadın orada kalamayabilirdi. Ama hiç öyle olmuyordu. Biz orada üç kadın kaldığımızı biliyoruz. Çünkü başımıza bir şey gelmeyeceğini biliyorduk. Eylemlerin en bariz simgesi o kulübe ve orada tutulan defterdir”.

Kısa süre içerisinde tüm şehir halkının mobilizasyonuna neden olan nöbetler, halkın gündelik yaşam deneyimlerinin ana merkezi olagelmiştir. K2, nöbet tutmanın önemini kendi deneyimi ile şöyle aktarır:

“Biz bizzat orada yaşamaya başladık. Yani ben 72-84 saatleri falan hatırlıyorum oradan hiç inmeden ve neredeyse uyumadan beklediğimi. Süreç şöyle işliyordu, çoğunlukla gençler ve çalışmayanlar hafta içi nöbetlerini alıyorduk ve daha yaşlılara gündüz nöbetlerini veriyorduk. Gece uyku problemi yaşamazlar diye ya da çocuklu bir aile varsa onlara daha uygun günleri veriyorduk. Onun dışındaki boşlukları da biz dolduruyorduk. Artvin'de eskiden şöyle bir deyim vardı, zamanında solcu olmayana kız vermezler diye. O süreç de öyle bir süreçti. Cerattepe'de nöbet tutmayana ev kiralanmazdı, selam verilmezdi”.

Nöbetler, şehrin taraftar grupları, farklı siyasal partilerin il örgütlenmeleri, gençlik ve kadın kolları, sendikalar, dernekler gibi çeşitli bileşenlerin sahiplendiği bir eyleme dönüşmüştür. Kadınların da yoğun katılım gösterdiği eylemlerde, farklı yaş gruplarından insanların katılımı görüşmelerde vurgulanan unsurlardan birisidir. K8, o süreci şu şekilde değerlendirmektedir:

“Genç, yaşlı demeden herkes orada nöbet tutmuştur. Kolektif bir yaşam oluşmuştu, para geçmiyordu. Herkes evinde poğaça börek yapıp oraya getiriyordu. Biri bulaşık yıkıyordu, biri temizlik yapıyordu, biri sobayı yakıyordu. İnsanlarla ortak bir yaşam oluşmuştu orada. Herkesin kendi itirazını özgün, yerel bir dille gösterdiği, bayramların orada kutlandığı, herkesin evi gibi sahiplendiği bir yer olmuştu. Bu dediğimiz yer de şehirden 1200 km rakım yükseklikte”.

Görüşmelerde, en çarpıcı olarak vurgulanan ise farklı ideolojik konumlara sahip Ülkü Ocakları ile Halkevleri'nin Cerattepe için ortaklaşa eylem yürütebilmesi olmuştur. Bunun ardında yatan ise, tüm şehrin ortak bir yaşamsal tehdit karşısında “Artvinlilik” kavramı altında birleşebilmesidir. Bu bakımdan, taraftar gruplarının dışında hiçbir siyasal parti ya da fraksiyonun bayrağının, flamasının açılmaması meseleyi siyaset üstü bir yerden konumlandırmak için dikkat edilen bir husus olmuştur. Bu durumu, K10 şu şekilde aktarıyor: “Tamamen iyi niyetle, tamamen salt Artvin sevdalılığı üzerine bir durumdu. Gidecek başka bir yer yok ve ben çocuğumu burada büyütmek istiyorum, ben bu kentte ölmek istiyorum şiarıyla hareket eden insanların bir araya gelmesiyle sürdü bu nöbetler.” Bazı görüşmeciler, eylemleri örgütleyen ekibin ve genel olarak eylemcilerin sol ideolojiye yakın insanlar olduğunu vurgulasa

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

da diğere grupların katkılarını yok saymanın hatalı olacağını ifade etmişlerdir. Örneğin, K8'in ifadeleri bu bakımdan önemlidir: "İrmağın akışına hep sağcılar ölürüm derdi ama burada HES'lere, madene, deresine, suyuna sahip çıkan solcular oldu. Ama Artvin'de MHP'ye (Milliyetçi Hareket Partisi), AKP'ye (Adalet ve Kalkınma Partisi) oy veren birçok insan da katkı vermiştir bu mücadeleye". Bu alıntıdan da anlaşılacağı gibi, eylemleri sürükleyen lider kadro içerisinde sol siyasetler içerisinde gelen, belirli bir politik kimliği olan insanlar bulunsa da tema olarak Artvin'in doğasının korunmasının ve Artvinlilik üst kimliğinin benimsenmesi, yeni toplumsal hareketler paradigmasının siyaset üstü olma, yaşam hakkı ve yaşam alanı mücadelelerini kapsama iddiası ile paraleldir. Hareketin temel gündemi çevreci değerler üzerinden çerçevenilmiş ve siyasal ideolojik ayrışmalar hareketin dışında tutulmuştur.

K2, çevre eylemlerinin suya sabuna dokunmayan, siyasi olarak görülmeyen eylemler; çevrecilerin ise tuzu kuru insanlar olarak görülmesini eleştirirken, bedel ödemeye hazır ve kaybedecek çok şeyi olan insanlar olduklarını şu şekilde ifade ediyor: "Bizler de İsviçre'nin Heidi'si değiliz. Yani elbette bir derdimiz var". Bu sözler, çalışmanın kuramsal çerçevesinde tartışılan zenginlerin-yoksulların-huzursuzların çevreciliği tartışmasına göndermede bulunmaktadır. Bu bakımdan, eylemlere katılan Artvinlilerin ve onlara destek veren katılımcıların hangi kategori içerisinde davrandığını saptamak güçtür. Örneğin, K8'in ifadeleri, direnişin başlangıçta yoksulların çevreciliğine daha yakın olduğunu ancak süreç içerisinde çevreci kaygılarla hoşnutsuzların/huzursuzların çevreciliği gibi değerlendirilebileceğini düşündürmektedir:

"Çoğunun karşı çıkma duygusu şuydu. 'Ben burada balcılık yapıyorum, burada taş ocağı olursa eskisi kadar güzel bal yapamaz. Ben de satamam. O yüzden burada taş ocağı olmasın'. Kimisi de diyor ki, 'Burada pansiyonum var, buraya turist geliyor, doğa tahrip olursa, taş ocağı şantiyesi kurulursa kimse gelmez.' Kimi de diyor ki 'benim zaten param pulum var, babamdan dedemden kalma bir tane köyde evim var, çoluk çocuk geliyorum. Dedemden kalma iki dönüm yerim olsun. Burada şantiye olmasın, doğa tahrip olmasın'".

K 7 gibi bir grup görüşmeci ise, derneğin eylemleri başlatan ana kadrosu açısından meseleyi yorumlayarak huzursuzların çevreciliğine daha yakın bir yorumda bulunmaktadır:

"Artvin'deki mücadelenin hukuksal öncüsü Bedrettin (Kalm) Hoca, Neşe (Karahana) Abla. Yani bu insanlar Artvin'de doğrudan tarımla uğraşan insanlar değil. Bugün Artvin yerle bir olsa gidip başka bir yerde çok rahat yaşam kurabilecek insanlar. Ama bunlar bu yaşam alanlarını korumak istediler. Herkes için bu mücadeleyi verdiler".

K5 ise, eylemlerin başlangıcında yoksulların çevreciliğinin ana damarı olan geçim kaynakları söylemini insanlarda farkındalık oluşturmak için ve eylemlere destek sağlamak için sıkça kullandıklarını vurgulamaktadır:

“Üç beş kuruş ömrün boyunca biriktirmiş bir ev almışsın ama bu ev yarın bir gün olmayacak şeklinde, hani bu noktadan vurduğumuzda çok daha etkili olduğunu gördük. Yani işte mesele ağacımızı, ormanımızı koruyalım değil. Mesele doğrudan yaşam alanları, geçim kaynakları olduğunda çok daha etkili olduğunu gördük. Ekoloji mücadelesinde olan, saç rengi uçuk kaçık bir kadından ziyade başörtülü bir teyzeyi gördüğü zaman daha etkili oluyor. Çünkü bizim toplumumuzda fakiri görüp onun feryadını duymak istiyor insanlar. Yoksa bir ekolojistin, görece entel görünen bir insanın söylediği hiçbir sözün ekoloji mücadelesinde bir etkisi yok. Böyle bir gerçeklik var”.

“Başka bir yerde rahatlıkla yaşam kurabilecek insanlar” ifadesi, Inglehart’ın (1977) post materyalizm tezini destekleyen, kendini ekonomik bakımdan güvenceye almış insanların harekete liderlik etmesi meselesi üzerinden de okunabilir. “Geçim kaynakları” vurgusu ise, çevre sayesinde var olan yoksulların çevreciliğine gönderme yapar. Ancak burada, herhangi bir coğrafya değil “Artvin” ve “Artvinlilik” kavramı üzerinden eylemler kurgulandığından ve en “tuzu kuru” tabir edilen kişilerin dahi Artvin’de ikamet eden ve Artvinlilik üst kimliğine bağlı insanlar oldukları düşünüldüğünde, çalışmanın kuramsal çerçevesinde de ifade edildiği gibi zengin ve yoksul grupların lider kadrolarıyla birlikte kısa sürede ortaklaşa bir huzursuzlar hareketi yarattığı görülmektedir. Bu bakımdan, Cerattepe direnişi, çeşitli sosyo-ekonomik arka planlardan gelen katılımcıların bir araya gelerek yürüttüğü hoşnutsuzların çevreciliği kavramsallaştırmasını bir anlamda somutlaştırmaktadır.

Şekil: 2. Cerattepe Eylemleri ile Özdeşleşen Meşhur Kütük Resmi

Kaynak: URL-2

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

Gerek doğrudan kendi çıkarlarını tehdit ettiği için gerekse salt çevreci değerlerle nöbetlere katılanların eylemleri sürerken, Karadeniz bölgesi başta olmak üzere ülkenin dört bir yanından dayanışma sergilemek isteyen insanlar Cerattepe'yi ziyaret ederek eylemcilerle birlikte hareket etmeye başlamıştır. K3, farklı şehirlerden gelen desteğin kendilerini hem çok şaşırttığını hem çok mutlu ettiğini şu şekilde aktarır:

“Mesela Çarşı Grubu iki otobüs İstanbul'dan kalktı nöbete geldi. Yine Antalya'dan 47 kişi bir halk oyunları yarışmasına gelmiş insanlar kocaman otobüslerle 1800 rakım yukarıya çıktılar ve bir gece nöbet tuttular ve ben şansa o gün orada nöbetçi çavuş olarak duruyordum. Hani ben konuyu anlatırken hanımefendi hüngür hüngür ağlıyordu ki Antalya'da yaşıyordu yani. Bunun gibi bir sürü örneği var”.

K8 ise, desteğe gelen insanların çoğunun çevreci duyarlılıklara sahip insanlar olduklarını vurgulamaktadır:

“Çevredeki çevre platformları, Tonya Çevre Platformu'ndan tutun da Fındıklı'daki HES karşıtı Platform'a kadar, Kaz Dağları'ndan Toroslara, Gerze'ye, Türkiye'de sembol olmuş çevre hareketlerinden katılanlar oldu. Milletvekilleri, gazeteciler, aydınlar, sol-sosyalist, demokratik çevre örgütleri aslında hepsi yanımıza geldiler. Mücadeleye destek verdiler. Türkiye açısından da zorlu bir dönemdi. Bombaların patladığı, insanların bir araya gelmesinin kolay olmadığı OHAL⁴ dönemleriydi, ama yine de insanlar bir dayanışma gösterdiler.”

Hareketin kısa sürede hem ulusal bir gündem haline gelmesinde hem de küresel ölçekte duyulmasında sosyal medyanın önemli bir etkisi olmuştur. Eylemleri başlatan çekirdek kadro, görüşmelerde sosyal medyayı aktif olarak kullanan insanlar olmadıklarını ancak eylemler sürecinde sosyal medyanın gücünü daha iyi kavradıklarını ifade etmişlerdir. K2, bu durumu şöyle aktarır:

“Biz sosyal medyaya çok aşina değildik. Nöbet alanında zaten internet yoktu. Amcam mesela Twitter'da trend topic olduğumuzda yanıma geldi, işte kulaktan duymuş bir şekilde, tipik tipik olmuşuz diyor (gülüyor). Ama bizim Whatsapp gruplarımız vardı, oradan mesela bir saat belirliyoruz, işte şu saatte şu başlıklarla hashtaglerle Twitter'a yükleneceğiz falan diye, bir o yolu deniyorduk. Bir de bildiğimiz, bize yakın olan, iyi niyetli gördüğümüz sanatçılarla iletişime geçti arkadaşlarımız. Leman Sam vardı sanıyorum. Birkaç kişi daha vardı öyle”.

Whatsapp grupları, Twitter'ın aktif kullanımı Castells'in (2006) yeni toplumsal hareketler repertuarının en önemli bileşeni olarak gördüğü medya temelli stratejilere örnek verilebilir. Bu sayede, hareketin lokal etkisi kısa sürede ülke geneline yayılmıştır. Sonuç olarak,

⁴ 15 Temmuz 2016 yılında gerçekleşen Darbe girişimi sonunda, 20 Temmuz 2016 tarihinde 3 aylık süre için ilan edilen, 3'er ayı kapsayan periyodlarla toplam 7 kez uzatılarak toplamda iki yıla yakın süren olağanüstü yönetim. Cerattepe eylemleri Olağanüstü Hal süreci içerisinde yapılmıştır.

etkili bir nöbet süreci içerisinde, eylemler aylarca sürdürülmüş, Şubat ayında polisin müdahalesine kadar şenlikvari bir havada seyretmiştir. Nöbet alanında horonlar tepilmiş, halaylar çekilmiş, farklı grupların dayanışması ile kolektif ve alternatif bir yaşam örgütlenmiştir. Bu durum, toplumsal hareketlerin değişen eylem repertuarı ile ilişkilendirilebilir; zira şiddet içermeyen, dayanışma ve ortak üretim temelli bu pratikler, yeni toplumsal hareketlerin katılımcı ve barışçıl eylem biçimlerini yansıtmaktadır.

Bu kolektif yaşamın örgütlenmesinde kadınların katkısını ayrıca vurgulamak gerekir. Yeşil Artvin Derneği'nin başkanının kadın olması, eylemler süresince kadınların yoğun katılım sağlaması hatta bazı eylemlerde en ön sıralarda yer alması, ayrıca nöbetler sürerken kolektif yaşamın örgütlenmesi hususunda emek sürecine yoğun olarak katkı sağlamaları vurgulanması gereken hususlardır. Madencilik yarattığı doğal tahribata kadınların hassasiyet göstermesi bu bakımdan şaşırtıcı değildir.

Artvin'de Başlayan, Artvin'i Aşan Cerattepe Mücadelesi

Eylemler sürerken, ulusal ve uluslararası desteğin artması dönemin iktidarını rahatsız etmiş, eylemleri marjinalize etmek için farklı taktikler denenmeye başlanmıştır. 2013 Gezi Eylemleri'ne⁵ eylem biçimleri açısından benzetilen Cerattepe eylemleri, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından ikinci Gezi olarak adlandırılmıştır. Bu bakımdan, iktidar cephesinde Cerattepe çatlağı oluşmuştur. Dönemin Başbakanı Ahmet Davutoğlu, nöbetler sürerken “Yargı kararı çıkana kadar maden faaliyetleri durdurulacak, gerekirse Artvinlilerle ben de yürürüm” ifadesini kullanmış olmasına rağmen, Erdoğan eylemcilere dönük olarak “bunlar yavru gezici” ifadelerini kullanmıştır (URL-3).

Artvin'deki eylemcilerin kanaat önderi, derneğin o dönem başkanı olan Nur Neşe Karahan'ın ve bazı eylemcilerin Alman ajanlığı ile suçlanması eylemleri gayri meşrulaştırmak için kullanılan taktiklerden biridir. Görüşmelerin hepsinde Artvin'in küçük bir yer olduğu, herkesin birbirini tanıdığı, bu bakımdan bu taktiklerin kısa sürede boşa çıkarıldığı aktarılmıştır. K6, durumun traji-komik yanını şu sözlerle ifade etmektedir:

“Başkan Neşe Hanım, derneğin avukatı Bedrettin Bey Alman ajanlığıyla suçlanarak direniş kırılmaya çalışıldı. Çok komik de bir sebebi var bunun. Şimdi Maden şirketi Almanya'dan kredi talebinde bulunuyor. Ve bu kredi talebine ilişkin dernek de Almanya'daki bankalara mektuplar gönderiyor. Diyor ki bu şirket bir kenti yok etmeye çalışan bir şirket. Dolayısıyla lütfen bunlara kredi vermeyin diyor. Sırf bu mektuplar

⁵Gezi Parkı Eylemleri/Olayları, Taksim Yayalaştırma Projesi kapsamında Gezi Parkı'ndaki ağaçların kesilmesine tepki olarak başlatılan ve kısa sürede hükümet karşıtı karakter kazanan, 2013 Mayıs ve Haziran boyunca ülke genelinde süren protesto eylemleridir.

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

nedeniyle de Alman ajanlığıyla suçlandılar. Yani Almanya'dan kredi çekmek isteyen şirket Alman ajanı değilken bu şirket ve onu destekleyen iktidar bununla mücadele eden kişileri Alman ajanlığıyla suçluyor”.

Cerattepe eylemleri sürerken, dönemin HDP (Halkların Demokratik Partisi) milletvekili, akademisyen Emine Beyza Üstün'ün bir çevre bilgilendirme çalışması için şehre gelmesi, provokasyon sürecini hızlandırmıştır. Görüşmelerin çoğunda çevre konusunda alanında uzman bir akademisyen olan Üstün'ün parti kimliği nedeniyle eylemlerin marjinalize edilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir. Yine hükümete yakın medya organlarının eylemler ve eylemcilerin profili ile ilgili yalan haberler hazırladıkları görüşmelerin tamamında vurgulanmıştır. Bu durum, K4 tarafından şu şekilde aktarılır:

“Bize PKK mı demediler, PKK Cerattepe'ye gelmiş mi demediler. İnsaf ve merhametin ötesinde havuz medyasının malum bağlantılarla karalama kampanyasının kurbanı edilmek istendik. Yolu bir şekilde Artvin'den geçmiş insanlar, yani Muğla'da, diyelim Tokat'ta, diyelim Tekirdağ'da bu haberi izleyen birinin yok canım burada PKK'nın ne işi var? Terörün ne işi var? derler. Olayın bu şekilde politize edilmesinde bir kasıt olduğunu anlarlar”.

Bu sürecin bazı kesimlerde bir empati yarattığına dikkat çeken K5, durumu şöyle değerlendirmektedir: “Polise bu kadar sempatisi olan devlete sempatisi olan bir topluluk birden terörist ilan edildi ve aslında terörist ilan edilmenin ne kadar da kolay olduğunu fark etti. Yani bu anlamda bir empati kuruldu Doğu'daki insanlarla, buranın insanı arasında.”

K9 da sürecin özellikle eylemlere destek veren Kürtlere getirilerek bir yıpratma stratejisi güdüldüğünün altını çizmektedir:

“E bir kız şalvar giymişti. Artvinli aslında bu kız, Şavşatlı. Ee, neymiş efendim, şalvarlıymış. Güneydoğu'dan bize destek gelmiş. Oysaki Güneydoğulu'nun yani gerçekten şu an Türkiye düzeyinde yaşam gibi bir derdi var ya. Adam sabah evine çıkıyor, akşam eve dönüp dönemeyeceği konusunda garantisi yok. Yani oradan fırsat bulup da Artvin'deki mücadeleye öyle destek vermesi falan çok olağanüstü bir şey olur ama olabilir de. Güneydoğu'dan da birileri gelip bu mücadeleyi destek verebilir. Çünkü haklı bir mücadele var ve imkânı vardır gelmiştir. Çok da normal ama Artvinliler onları çok dert etmedi fakat bir kısım medya olayı değersizleştirmek için elinden gelen mücadeleyi yaptılar”.

Bir diğer taktik ise, Yeşil Artvin Derneği'ne rakip bir paravan dernek kurdurmak suretiyle derneğin etrafındaki örgütlü gücü kırmaya çalışmak olmuştur. K8, bu durumu şu sözleri ile özetler:

“Yeşil Artvin Derneği Artvin'i temsil eden tek unsur değil diyerek “Bizim Artvin Platformu” adında paravan örgüt kurdular. O dönem Artvin'de çok fazla itibar sahibi olmayan, batmış-çıkışmış, kirli işlerle uğraşmış insan grubunu bu platform üzerinden

finanse edip aynı şekilde yandaş medyasını da oluşturdular. Bir ofis açtılar, kitleselliği falan yoktu. Bir akşam gittik biz kırmızı boyalarla protesto ettik. Yine dernekte yönetici olan insanlara o dönemin parasıyla asgari ücret 1800 TL, aylık 5 bin lira herkesin hesabına yatırılmış. Bu bilgiye eriştikten sonra, 14 kişi vardı o dernekte yönetici, aylık 70 bin liraya satılık dernek diye pankart açtık, protesto ettik ifşalamak için”.

Tüm bu sürecin sonunda, 16 Şubat 2016’da kolluk, takviye kuvvetlerle eylemcilere müdahalede bulunmuş, müdahale sonrasında şirket araçları Cerattepe’deki maden sahasına çıkmıştır. Eylemcilerin hepsi, bu sertlikte bir müdahale beklemediklerini, uzun yıllardır Artvin’de barışçıl bir havanın hâkim olduğunu belirtmektedir. K1, bu durumu şu sözleriyle aktarır:

“Bir CHP (Cumhuriyet Halk Partisi) vekili valilik önündeki protestocuları sakinleştirmeye çalışırken ağzından şöyle bir cümle çıkmıştı. Ya demişti burası Hakkâri mi? Burası Diyarbakır mı? Yani Hakkâri ve Diyarbakır’da çünkü bu tarz müdahaleler çok normal görülürdü. Yani yok canım ya bizim asker, bizim polis. Şimdi hani, biz Kürt müyüz, öyle bir şey vardı. Onun öyle olmadığını, kendilerinin de yeri geldiğinde böyle bir muameleyle karşılaşılabileceklerini gördüler”.

Nöbette olan eylemciler, üç gün boyunca Atmaca Mevkii’nde nöbet tuttuklarını üçüncü günün sonunda polisin müdahalede bulunduğunu aktarmaktadır. Bu bakımdan, eylemciler mevkiinin yukarısında ve kolluk güçleri aşağısında konuşlanmış, ters bir istikamet üzerinden müdahale başladıktan sonra insanlar aşağıya inemeyip yukarıya kaçışmaya başlamıştır. Neredeyse insanların Kafkasör Yaylası sınırına kadar yukarı çıktığı görüşmelerde ifade edilmiştir. Kolluğun orantısız bir şiddet uyguladığı konusunda da hemfikir olan katılımcılar, onlarca insanın yaralandığını ve Artvin coğrafyasının eğimli ve engebeli yapısından dolayı aşağıda da polis konuşlandığı için güvenli alanlarda kendilerini koruyamadıklarını aktarmaktadır. Bir diğer ortak kanı, sadece polis olsa yine de direnişin sürdürüleceği, ama jandarma için içine girdikten sonra hiçbir şanslarının kalmadığı, gücün kırıldığı noktasında olmuştur. Civar illerden takviyelerle gelen Jandarma güçleri, direnişçilerin geri çekilmesini sağlamıştır. Bu durumu, K2 şu şekilde ifade ediyor: “Yani jandarma oraya konuşlandı ve artık bizi aşan bir durum söz konusu oldu. Artık bizim silahlanmamız gerekiyordu teknik olarak orada bir galibiyet alabilmemiz için ve bizim de en başından beri böyle bir derdimiz yoktu.”

Müdahale sırasında yaralananlardan biri dönemin HDP Ankara İl Eş Başkanı Beyza Zeyno Bayramoğlu’dur. Sürecin şahidi olan K2, izlenimlerini şu şekilde aktarıyor:

“Orada mesela en ağır yaralanan bizim mücadele arkadaşımız o dönemki Ankara HDP İl Eş Başkanı’ydi. Artvinliydi Zeyno. Ya şimdi yani o kadın zaten Artvinli, Artvinli olmasa bile o eyleme katılma hakkı var zaten. Yani orada mesela onun HDP’li kimliğiyle polisin yapmış olduğu şiddeti gölgelemeye çalıştılar ama biz buna müsaade etmedik”.

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

Polis ve göstericiler arasındaki çatışmalar ertesi gün de sürmüş, Artvin Devlet Hastanesi'nin önünde kadınların ön planda olduğu büyük bir protesto eylemi düzenlenmiştir. Aynı şekilde Artvin kent merkezinde başka bir eylem yapılmıştır. Bu eylemler de polisler tarafından dağıtılmış, yaralanan göstericiler olmuştur. Bu eylemler, dönemin en kitlesel son eylemleri olmuştur. Hastane önündeki eylemin çağrıcılarından olan K5, deneyimini şu sözlerle aktarmaktadır:

“Şu fikri öne attım, biz kadınlar önde yürüelim. Bize bir şey yapamayacaklarını düşünüyoruz. Çünkü şu andan itibaren bizden ses getirecek bir şeyler lazım, adamlar çıktı artık yukarı. Ve biz diyoruz ki, biz çıkıp orada ne yapıldığını görmek istiyoruz. Biz yüzlerce gün orada nöbet tutmuşuz. Fazlasıyla tepkiliyiz. Çünkü yenildik, yenilmiş olmanın verdiği bir acı var hepimizde. Ve gidip görmek istiyoruz. Bizim orada günlerce sarıldığımız ağaçlar şu anda ne durumdalar?”

Bu eylemlerde, “Katil şirket Artvin'i terk et”, “Kaç Cengiz kadınlar geliyor” sloganları atılmıştır. K1, bu eylemlerin önemini şöyle ifade eder: “Zaten en sert olan hastane önündeki eylem oldu. Ondan sonra insanlar başımıza bir şey gelecek artık dediler ve çok ürktüler, zaten hiçbir eylem öyle olmadı artık”.

16-17 Şubat'ta kolluk ve göstericiler arasında o döneme kadar süregelen ezberleri bozan olaylar da yaşanmıştır. Ülkü Ocakları'na üye gençlerin kolluk kuvvetleri tarafından uygulanan bu beklenmedik ve yoğun şiddet karşısında dehşete düştüğünü, K3, şu şekilde aktarır: “Ülkücüler bize yerden taş topluyordu. Abi biz polise taş atamayız, siz atın diye”. Benzer bir durum, şiddetin büyüklüğü karşısında şoka uğrayan bir yurttaşın ağzından K7 tarafından şöyle aktarılmaktadır:

“İşte biz PKK mıyız, biz Kürt müyüz, bize niye böyle muamele yapıyorsunuz tarzı serzenişler oldu. Ben kulağımla duydum, şahidim yani, pek çok insandan duydum. Bize burada bunu yapıyorsanız siz Doğuda neler yapıyorsunuz yorumu. Çünkü uzun yıllardır hiç karşılaşmamışlar devletin kolluk kuvvetiyle”.

Şekil: 3. Direnişin Sembol İsimlerinden Hacı Ali Keklik

Kaynak: URL-4

Bir hafta boyunca süren tepki eylemlerinden sonra şehirde oluşan korku iklimi, 2016'nın devamında maden konusunda şehirde ayrışmalar yaşandığını göstermektedir. Kimi görüşmelerde, “herkesin satın alınacak bir sıfırı vardır”, kimilerinde ise “herkesin bir yumuşak karnı vardır” olarak ifade edilen durum, maden şirketinin yarattığı ekonomiden faydalanmak isteyen insanların eylemcilerden ayrışması ile başlamıştır. İnsanların sinmesinde eylemlere katılan yüzlerce eylemciye 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefetten dava açılmasının ve hukukî yıpranma süreçlerinin de etkisi vardır. K8, bu süreci şu şekilde dile getirmektedir: “Ruhi Su'nun meşhur bir sözü vardır, ‘ağaç demiş baltaya sen beni kesemezdin ama ne yapayım ki sapın benden’. İçeriden insanların satın alınmasıyla beraber Artvin'de ciddi anlamda problemler yaşanmaya başladı özellikle 2017-2018 ve sonrasında”.

Bu bağlamda, 2016 sonrasında Artvin'de yaşanan çözülmenin nedeni ekolojik kaygılarla ekonomik kaygıların karşılaşması olmuştur. Örneğin, ortaklarının CHP'li olduğu bilinen bir beton firmasının maden şirketi ile iş yapmaya başlaması insanlarda bir kırılma yaratmıştır. Bu durumu, K1 şu sözleri ile aktarıyor: “Zaten yapılacak, bari biz de nemalanalım geldi olay. O karşı tarafın eline çok ciddi bir koz verdi, bak onlar çalışıyor, büyükler büyük paralar kazanıyor, biz niye gidip çalışmayalım diye”. Halkın içinde yaşanan çözülme insan ilişkilerine de sirayet etmiştir. Bu çözülme sürecinde insanların komşuluk, akrabalık ilişkileri hasar almıştır. K2, bu durumu kendi yaşamından hareketle şu şekilde örneklemektedir:

“Şirketin denemediği rezillik kalmadı. Ben jeoloji mühendisiyim. O zaman da jeofizik mühendisi bir arkadaşım vardı, onunla konuşuyordum. Piyasadaki bir mühendise 15 bin lira veriyorlarsa, şirket 30 bin lira veriyormuş. Eğer Cerattepe'ye katılanlardan getirirseniz 50 bin lira veririz falan demişler. Mesela benim abim de jeoloji mühendisi. O oraya hiç başvuruda dahi bulunmadı, Artvin'de de iş bulamayınca Ankara'ya göç etmek zorunda kaldı yani biz bu kadar yerimizden yurdumuzdan olmuşken bu kadar cefa çekmişken insanların menfaat sağlamasını da kabul etmedik açıkçası ve yıllar geçti halen o insanları dışlıyoruz. Mesela bir pideci var oraya destek veriyor. Ben yıllardır onun pidesini yemem”.

Bu sönümlenme sürecinin şehrin 1990'lı yıllardan beri geliştirdiği çevreci direniş ruhuna büyük bir darbe indirdiği açıktır. K3, bu durumu şu sözleriyle ortaya koymaktadır:

“O dönem, banka kapandı, banka. Banka kapanır mı ya? Banka müdürleri mesai içerisinde kravatlı bir şekilde polisle çatışmaya geldiler. Cerattepe öyle sıradan bir eylem değil, sıradan bir maden mücadelesi değil yani. Şehir kilitlendi, marketler açılmadı, aylarca, yıllarca polislerle, askerlere ev verilmedi, lokantaya sokulmadı vesaire. Cerattepe başka bir şey. Ama işte bir tane yumuşak karın, bir tane nüfuzlu insan, maalesef bütün bir hareketi, 30 yıllık emeği şu anda hızlı bir ivmeyle aşağıya çekiyor”.

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

Görüşmelerin tamamında, Cerattepe'nin ülkenin hem hukuki hem de politik eylem süreci açısından en büyük çevre eylemi olduğu ifade edilmiştir. Tüm şehri tehdit eden bir proje olarak ise ülkede emsalsiz bir örnek oluşturduğu vurgulanmıştır. K9'un ifadeleri bu bakımdan dikkat çekicidir:

“Haksızlık ettiğimi düşünmüyorum diğer çevre hareketlerine dair. Türkiye'nin en uzun soluklu mücadelesi bu. Yani bir işte Bergama vardı ama bugün Bergama yok. Yani otuz yıl öncesinden bugünleri görebilmiş, yaşayanları görebilmiş olduğu için Türkiye'de bu konularla iyi kötü ilgilenen insanların hafızasında yer etmiş bir dernektir derneğimiz. Artvin, küçük bir şehir. Yani o dönemlerde 25 bin kişilik bir şehirde 14 bin kişilik miting düzenlemek. O yüzden de Türkiye'nin o nöbet sürecinde ve müdahale sürecinde tüm Türkiye'den bir dayanışma gördük. Antalya'sıdır, İzmir'idir, İstanbul'udur, Bursa'sıdır. Aklına gelebilecek her yer”.

Ancak, bu yeşil direnişe katılan görüşmecilerin bir kısmı, şirket araçlarının maden sahasına girmesinden sonra yenildiklerini ifade ederken bir kısmı eylemlerin çok büyük bir kazanım olduğunu ayrıca hukukî mücadelenin hali hazırda sürdüğünü dile getirmektedir. Bu konuda daha karamsar olan K4, süreci şöyle yorumlamaktadır: “Yenildik, şirket oraya girdi ve faaliyete devam ediyor, bu yenilmek değil de nedir?” Daha ılımlı yaklaşan K7 ise eylemlerin en büyük kârının açık madencilik yapılamaması olduğunu ifade eder: “Cerattepe'de biz direnmiş olmasaydık, Artvin halkı direnmiş olmasaydı, bugün kapalı galeriyle çalışıyorlar ama açık madencilik yapılacaktı. Doğrudan dev çukurlar kazıp siyanürle orada işlemini yapacaklardı”. Bu karşıt değerlendirmeler, Cerattepe direnişini sonuç odaklı bir “kazanma-kaybetme” ikiliğinden öteye geçirerek, uzun vadeli toplumsal ve demokratik bir kazanım bağlamında yorumlanması gerektiğini göstermektedir.

SONUÇ

Çevre mücadelelerinin kimlik, yaşam savunusu, dayanışma ve katılım ekseninde yeniden şekillendiği bir dönemde, Cerattepe direnişi Türkiye'de yeni toplumsal hareketlerin karakteristik özelliklerini somut biçimde gözlemlemeyi mümkün kılan en çarpıcı örneklerden biri olmuştur. Bu çalışma bu yeşil direnişi bir çevresel savunma pratiğinin ötesine geçirerek toplumsal, siyasi ve ekonomik dinamiklerin kesişiminde şekillenen çok katmanlı bir toplumsal hareket olarak ele alarak değerlendirmiştir.

Cerattepe özelinde gelişen çevre mücadelesi, merkezîyetçi olmayan, yatay ve katılımcı bir örgütlenme tarzıyla, kimlik ve yaşam alanı odaklı bir direniş biçimi olarak, yeni toplumsal hareketler kuramında tanımlanan dönüşümcü özelliklerini yansıtmaktadır. Yeşil Artvin Derneği gibi yapılar merkezsiz ve katılımcı süreçlerle hareketin meşruiyetini sağlamıştır. Ancak

mücadelenin bu yapısı uzun vadede iktidar bloğunun hegemonik aygıtları karşısında kırılğan kalmıştır. Medyanın gücü, yargı süreçleri ve ekonomik çözümler, Türkiye'deki yeni toplumsal hareketler pratiğinin sistem içi sınırlarını ortaya koymaktadır.

Direnışin mevcut çıktıları maden sahasının tamamen durdurulması gibi mutlak bir zaferle sonuçlanmasa da süreç içerisinde inşa edilen katılımcı demokrasi pratikleri, ideolojiler üstü dayanışma kültürü ve toplumsal bilinç dikkate değer edinimler olmuştur. Bu edinimler, hareketin NIMBY yaklaşımını aşarak NIABY anlayışına doğru dönüşmesine zemin hazırlamıştır. Saha görüşmelerinde de vurgulandığı üzere, Artvinlilik üst kimliğinden hareketle Artvin'i koruma üzerine başlayan bir hareket iken, eylem süreci eylemcilerin kısa süre içerisinde çevreci değerler edinmelerine, genel olarak tüm çevreci hareketlerin temalarına dair hassasiyetler geliştirmelerine neden olmuştur. Bu da Cerattepe direnişine verilen ulusal ve uluslararası destek ve dayanışma sürecinde gelişen bir durum olagelmektedir.

Cerattepe örneği, çevreci mücadelelerin geleneksel ideolojik ayrışmaları aşarak, siyaset üstü bir toplumsal uzlaşma zemini inşa ettiği ve farklı toplumsal kesimlerin ortak yaşam alanlarını savunma etrafında birleşebildiğini göstermektedir. Bununla birlikte, bu siyaset üstü konumlanış, mücadelenin sınıfsal ve kimliksel boyutlarını dışlamamaktadır. Eylemci profilinde baskın olan eğitimli, örgütlü orta sınıf aktörler ile geçim kaynaklarını korumaya çalışan yerel halkın motivasyonları zaman zaman kesişmiş, zaman zaman ayrılmıştır. Bu durum, çevreci mücadelenin hem post-materyalist değerlerle hem de doğrudan maddi yaşam koşullarıyla ilişkilendiğini; dolayısıyla yeni toplumsal hareketlerin Türkiye gibi neo-liberal dönüşüm süreçlerinin derin sınıfsal eşitsizlikler yarattığı toplumlarda, kendine özgü melez formlar geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla bu durum Türkiye'de çevreci hareketlerin "zenginlerin çevreciliği", "yoksulların çevreciliği" ve "huzursuzların çevreciliği" gibi farklı formlarla açıklanabileceğini gösterirken; Cerattepe'nin bu formların kesişiminde özgün bir örnek oluşturduğu söylenebilir. Diğer bir deyişle, Cerattepe direnişi post-materyalist değerler ekseninde şekillense de yerel düzeyde geçim kaynakları ve yaşam alanlarının savunusu üzerinden anlam kazanmış, böylece sınıfsallığın dışlandığı steril yeni toplumsal hareketler anlatısına eleştirel bir boyut katmıştır.

Öte yandan, Cerattepe direnişinin siyaset üstü söylemi, iktidarın hegemonik müdahaleleri karşısında hem bir korunaklı alan işlevi görmüş hem de hareketin sınırlarını belirleyen bir etken olmuştur. Bununla birlikte, direnişin eylem formlarının barışçıl protesto repertuarlarının sınırları içerisinde kalması, eylemlere katılımı arttıran, ulusal ve uluslararası desteğin büyümesini sağlayan, direnişin meşruiyet halkasını genişleten bir diğer faktör olarak

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

değerlendirilmelidir. Eylemcilerin farklı siyasal görüşleri bir kenara bırakarak "Artvinlilik" ortak paydasında birleşme çabası, kısa vadede güçlü bir toplumsal mobilizasyon yaratmış; ancak iktidar blokunun marjinalleştirici ve kriminalize edici stratejileri hareketin siyaset üstü konumlanışını zorlamış, ilerleyen aşamalarda hareketin içindeki ayrışmalara neden olmuştur. Günün sonunda tıpkı Bergama çevre mücadelesinde olduğu gibi, çevre koruma tezleri ile kalkınmacı ekonomik tezler bir kere daha karşı karşıya konumlanmış, madenin yarattığı ekonomiye kayıtsız kalamayanlar ve direnenler zıt kutuplara ayrılmıştır. Bu durum da günümüze uzanan süreçte mücadelenin sönmelenmesine, kitlesel katılımın nicel olarak düşmesine neden olmuştur. Buna rağmen, Cerattepe direnişi Türkiye'deki çevre mücadelelerinin yalnızca doğa korumaya indirgenemeyeceğini, yaşam hakkından yerel demokrasiye, yurttaşlık bilincinden kültürel kimliğe uzanan bir muhalefet pratiği olduğunu kanıtlamaktadır. Sonuç olarak, Cerattepe örneği yeni toplumsal hareketler kuramını Türkiye bağlamında hem doğrulayan hem de sorgulayan çift yönlü bir deneyim olarak değerlendirilmelidir.

EXTENDED ABSTRACT

The main objective of this study is to explore how environmental movements take shape within the framework of New Social Movements (NSM) theory by focusing on the Cerattepe environmental resistance. It aims to understand how different social groups engage in collective actions to protect their ecological, spatial, and cultural belonging, and how they construct alternative, locally rooted forms of resistance against centralised authority. By examining their practices, discourses, and organisational patterns, the study seeks to reveal how identity, space, and participatory activism intersect in the making of an environmentally driven grassroots resistance.

The study is structured in two main sections. In the initial section, following a concise overview of the theoretical framework pertaining to new social movements theory, the present study undertakes an analysis of environmental movements from the vantage point of said theoretical framework. In the second part, the position of the Cerattepe environmental resistance is analysed in the context of new social movements. This analysis is based on field research conducted in Cerattepe.

In contradistinction to conventional class-based movements, contemporary social movements emphasise post-materialist values such as identity, culture, the environment and lifestyle. The distinguishing features of these groups include their pluralist structures, their

localised organisational presence, and their utilisation of supra-political discourses. In this context, environmental movements are also considered, offering a multi-layered field of struggle against not only ecological problems, but also civil rights, spatial belonging, and the protection of cultural identities.

In Turkey, resistance to neoliberal policies from environmentalists, particularly in areas where such policies threaten living spaces, is emerging as a form of social opposition that encompasses the defence of economic and cultural rights. The present study examines the Cerattepe environmental struggle as a case study of various social groups uniting to protect a shared living space and develop alternative forms of resistance against centralised power at a local level. The social basis of this resistance is examined through the concepts of 'environmentalism of the poor', 'environmentalism of the rich' and 'environmentalism of the discontented'.

For the purpose of this study, 10 environmental activists who participated in the Artvin Cerattepe environmental struggle between February 1 and March 15, 2025 were interviewed. The participants were selected through the snowball sampling method among those who had played an active role in the 2015-16 watch resistance. The majority of participants are residents of Artvin, hail from middle-class backgrounds and are employed within the field of education. A considerable proportion of the interviewees had formerly participated in organised structures; specifically, six of them held various positions in the Green Artvin Association. The sample of 28 to 69 years old individuals from different gender and age groups reflects the politicised and organised structure of the people of Artvin

The resistance examined in this study exhibited the basic characteristics of a new social movement, namely a decentralised, horizontally organised structure based on identity and habitat. In this context, the Green Artvin Association has played a key role in maintaining the movement's legitimacy by implementing participatory processes. However, it is also important to note that resistance to the hegemonic tools of the power bloc is fragile. Externally, factors such as media manipulation, judicial processes and economic pressures have played a significant role in shaping the movement's internal boundaries. Nevertheless, these factors not only defined the movement's boundaries, but also played a significant role in rebuilding solidarity and collective identity.

The Cerattepe struggle resulted in the formation of a supra-political social consensus that transcended traditional ideological divisions, uniting diverse social segments in defence of shared living spaces. Nevertheless, this supra-political positioning does not negate the class-

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

based and identity-related dimensions of the struggle. The motivations of the educated and organised middle-class actors, who constituted the dominant segment within the activist profile, and the local residents seeking to protect their livelihoods, sometimes overlapped and sometimes diverged. This dynamic reveals that environmental activism is connected both to post-materialist values and to the material conditions of everyday life.

The Cerattepe case demonstrates that environmental struggles have the capacity to transcend traditional ideological divisions, thereby creating a supra-political platform of social consensus. This platform brings together different social groups around the defence of common living spaces. However, this convergence does not imply the disappearance of underlying social cleavages. The coexistence of post-materialist concerns, such as ecological preservation, with material concerns, such as livelihood protection, demonstrates that environmental movements in Turkey are developing hybrid forms shaped by neoliberal restructuring and deepening class inequalities. This hybridity also indicates that the analytical distinction between "environmentalism of the rich" and "environmentalism of the poor" is increasingly insufficient to explain contemporary struggles, which often operate simultaneously on symbolic-ideological and socio-economic registers.

Furthermore, the Cerattepe resistance should be evaluated as a process in which long-term social and democratic gains were built, rather than a mere win–loss axis. Despite the failure to halt mining operations entirely being perceived as a setback, the participatory democratic practices that emerged, the trans-ideological culture of solidarity that was fostered, and the heightened social consciousness that developed throughout the struggle constitute significant achievements. These gains also contributed to the consolidation of a local civic identity in Artvin, where environmental concerns became intertwined with broader notions of rights, justice, and self-governance. The capacity of the movement to mobilise legal instruments, form alliances with national environmental platforms, and persist despite political pressure demonstrates a sophisticated level of organisational learning that exceeds the boundaries of a local protest.

In conclusion, the Cerattepe resistance has emerged as a unique example at the intersection of different forms of environmental movements in Turkey, such as "environmentalism of the rich," "environmentalism of the poor," and "environmentalism of the discontented." While the movement was shaped by post-materialist values, it gained concrete meaning at the local level through the defence of livelihoods and living spaces, adding a critical

dimension to the dominant narrative of new social movements that tends to sterilise or overlook class dynamics. The case demonstrates that environmental struggles in semi-peripheral contexts do not merely replicate Western movement models but instead engender context-specific forms of collective action in which ecological concerns, democratic aspirations, and socio-economic anxieties are fundamentally intertwined.

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

KAYNAKÇA

- Akkoyunlu Ertan, K. (1999). Kentsel Hareketlerden Yeni Toplumsal Hareketlere: Castells'in Sorgulanması ve Türkiye Örnekleri, *Amme İdaresi Dergisi*, 32 (3), 115-128.
- Akman, F. (2019). Yeni Toplumsal Hareket Olarak Cerattepe Mücadelesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi -Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksu, C., Korkut, R. (2017). *Ekoloji Almanacağı, 2005-2016*, İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Akyüz, A. (2018). 1968'in Ürünü Olarak Çevreci, Ekolojist ve Yeşil Hareketler, *Toplumsal Tarih*, 293(68 Özel Sayısı), 52-58.
- Arrighi, G., Hopkins, T. K. ve Wallerstein, I. (1995). *Sistem Karşıtı Hareketler*, C. Kanat, B. Somay ve S. Sökmen (Çev.), İstanbul: Metis Yayınları.
- Bozkurt, Y., Bayansar, R. (2016). Yeni Toplumsal Hareketler Çerçevesinde Çevreci Hareket ve Gezi Parkı Olayları, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 276-293.
- Cansız, M., Cansız, N. (2016). Artvin Citizens' Reasoning About a Local Environmental Issue: Cerattepe, *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*, 7 (3), 88-93.
- Castells, M. (2006). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür: Kimliğin Gücü*, E. Kılıç (Çev.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cerit Mazlum, S. (2014). Çevrecilik ve Çevre Hareketleri, B. Kartal, B. Kümbetoğlu (Der.), *Yeni Toplumsal Hareketler içinde* (207-239), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Coşkun, M. K. (2006). Süreklilik ve Kopuş Teorileri Bağlamında Türkiye'de Eski ve Yeni Toplumsal Hareketler, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 61(1), 67-102.
- Coşkun, M. K. (2007). *Demokrasi Teorileri ve Toplumsal Hareketler*, Ankara: Dipnot Yayınları.
- Çayır, K. (1999). Toplumsal Sahnenin Yeni Aktörleri: Yeni Sosyal Hareketler, K. Çayır (Der.), *Yeni Sosyal Hareketler içinde* (13-34), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Çımrın, F. K. (2010). Yeni Toplumsal Hareketler ve Kentsel Yaşam, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 45-58.
- Çoban, A. (2012). Çevrecilik, G. Atılgan, E. A. AYTEKİN (Der.), *Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler içinde* (457-473), İstanbul: Yordam Kitap.
- Çoban, B. (2009). Toplumsal Hareketler ve Radikal Medya, B. Çoban (Der.), *Yeni Toplumsal Hareketler, Küreselleşme Çağında Toplumsal Muhalefet içinde* (43-62), İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Dauvergne, P. (2016). *Environmentalism of the Rich*, Cambridge: MIT Press.
- Demircan, P. (2024). AKP Rejiminde Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin Zor ve Rıza ile İnşası, *Mülkiye Dergisi*, 48(3), 653-692.
- Eryılmaz, Ç. (2018). Türkiye'de Çevreci Örgütlerin Dönüşümü: Merkezi Profesyonel Lobici Örgütler ve Yerelde Gönüllü Protestocular, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 73(1), 49-76.

- Eryılmaz, Ç., Akman, F. (2016). Kolektif Bir Çevre Hareketi Olarak Artvin'de Maden Karşıtı Direniş, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 17-33. Doi: 10.5505/pausbed.2016.53244
- Göktuna Yaylacı, F. (2014). Yeni Toplumsal Hareketler, B. Kartal, B. Kümbetoğlu, (Der.), *Yeni Toplumsal Hareketler* içinde (60-80), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gönenç, D. (2022). Litigation As s Strategy for Environmental Movements Questioned: An Examination of Bergama and Artvin-Cerattepe Struggles, *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 24(2), 303-322.
- Gönenç, D., Almaz, A. (2018). Bir Süreç Olarak Hoşnutsuzların Çevreciliği: Hindistan'dan Sardar Sarover Barajı Örneği, *Alternatif Politika*, 10(2), 156-180.
- Inglehart, R. (1977). *The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles Among Western Publics*, Princeton: Princeton University Press.
- İnal, R. (Der). (2023). *Dağlardan Denize Artvin*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karakoç, M., Söylemez Karakoç, B. (2023). A Struggle to Keep Environmental Protests Above Party Politics: The Cerattepe Case, *Alternatif Politika*, 15(2), 264-288.
- Kıvrak, E. (2025). Türkiye'de Yeni Toplumsal Hareketlerin Yükselişi: Neoliberal Dönüşüm ve Alternatif Siyasal Katılım, *İmgelem*, 16, 409-440.
- Martinez Alier, J. (2002). *The Environmentalism of the Poor: A Study of Ecological Conflicts and Valuation*, Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Meyer, D. (2002). Opportunities and Identities: Bridge-Building in the Study of Social Movements, D. S. Meyer, N. Whittier ve B. Robnett, (Der.), *Social Movements, Identity, Culture and State* içinde (3-25), Oxford: Oxford University Press.
- Offe, C. (1999). Yeni Sosyal Hareketler: Kurumsal Politikanın Sınırlarının Zorlanması, K. Çayır (Der.), *Yeni Sosyal Hareketler* içinde (5-81), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Özberk, N. (2024). Yoksulların Çevreciliğine Bir Örnek: Kenya Yeşil Kuşak Hareketi, *ChronAfrica*, 1(2), 91-117.
- Özen, H. (2011). Protesto Hareketlerinin Mekânsal Dinamikleri Artvin ve Uşak Protesto Hareketlerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi, E. Onaran İncirlioğlu, B. Kılıçbay (Der.), *Mekân ve Kültür* içinde (175-182), Ankara: Tetragon Yayınları.
- Özen, H. (2015). Meydan Hareketleri ve 'Eski' ve 'Yeni' Toplumsal Hareketler", *Mülkiye Dergisi*, 39(2), 11-40.
- Özen, H. (2018). Yerellik-Popülerlik Ekseninde Türkiye'de Çevre Mücadeleleri, *Alternatif Politika*, 10(2), 181-209.
- Paul D'Anieri, P., Ernst, C. ve Kier. E. (1990). New Social Movements in Historical Perspective, *Comparative Politics*, 22(4), 445-458.
- Pehlevan, H., Şakacı, B. K. (2018). *Zenginlerin, Fakirlerin ve Huzursuzların Çevreciliği Kapsamında Cerattepe Çevre Hareketi*, Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.
- Reinart, Ü. B. (2003). *Biz Toprağı Bilirik, Bergama Köylüleri Anlatıyor*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Robinson, A. (1999). From NIMBY to NOPE: Building Eco-Bridges, *Contemporary Politics*, 5(4), 339-364.

Yeşil Direniş: Cerattepe Mücadelesinin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi

- Tarrow, S. (2011). *Power in Movement, Social Movements and Contentious Politics*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Tatar, T. (2013). Yeni Toplumsal Hareketler ve Küresel Projeler, *Ortadoğu Analiz Dergisi*, 5(57), 10-19.
- Tilly, C. (1993). Contentious Repertoires in Great Britain, 1758-1834, *Social Science History*, 17(2), 253-280.
- Tilly, C. (2008). *Toplumsal Hareketler*, O. Düz (Çev.), İstanbul: Babil Yayınları.
- Touraine, A. (1999). Toplumdan Toplumsal Harekete, K. Çayır (Der.), *Yeni Sosyal Hareketler* içinde (35-47), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- URL-1: “Cengiz Holding, 'tahta kulübe'ye dava açtı: Ormana zarar veriyor”. <https://www.demokrathaber.org/cengiz-holding-tahta-kulubeye-dava-acti-ormana-zarar-veriyor> (Erişim: 08.01.2025).
- URL-2: “Cerattepe’de 31 yıllık ekoloji mücadelesi: Cengiz de gidecek”. <https://politikahaber.com/cerattepede-31-yillik-ekoloji-mucadelesi-cengiz-de-gidecek/> (Erişim: 13.01.2025).
- URL-3: “Erdoğan ve Davutoğlu Arasında Cerattepe Çatlağı: Bunlar Yavru Gezicilerdir!”. (2016, 27 Şubat). <https://t24.com.tr/haber/erdogan-ve-davutoglundun-arasina-cerattepe-girdi-bunlar-yavru-gezcilerdir,329843> (Erişim: 10.01.2025).
- URL-4: “Direnişin sembol ismiydi... 'Cerattepe Gazisi' Hacı Ali Keklik 106 yaşında hayatını kaybetti”. <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/direnisin-sembol-ismiydi-cerattepe-gazisi-haci-ali-keklik-106-2282490> (Erişim: 16.01.2025).

Makale Bilgisi/Article Information

<i>Etik Beyan:</i>	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan edilir.	<i>Ethical Statement:</i>	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
<i>Çıkar Çatışması:</i>	Çalışmada kişiler veya kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.	<i>Conflict of Interest:</i>	The authors declare that declare no conflict of interest.
<i>Yazar Katkı Beyanı:</i>	Birinci yazarın makaleye katkısı %50, ikinci yazarın makaleye katkısı %50'dir.	<i>Author Contribution Declaration:</i>	The contribution of the first author to the article is 50% and the contribution of the second author to the article is 50%.
<i>Mali Destek:</i>	Çalışma için herhangi bir kurum veya projeden mali destek alınmamıştır.	<i>Financial Support:</i>	The study received no financial support from any institution or project.
<i>Yapay Zekâ Kullanımı:</i>	Bu çalışmada herhangi bir yapay zekâ tabanlı araç veya uygulama kullanılmamıştır.	<i>Use of Artificial Intelligence:</i>	This study did not utilize any artificial intelligence-based tools or applications.
<i>İntihal:</i>	Bu makalede intihal taraması yapılmış ve intihal içermediği teyit edilmiştir. – İntihal.Net	<i>Plagiarism:</i>	This article has been scanned for plagiarism and it has been confirmed that it does not contain plagiarism. – İntihal.Net